

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:  
LJUBLJANA,  
KNAFLJEVA ULICA ŠTEV. 5  
TELEFON 31-22 do 31-26

ROKOPISI SE NE VRAČAJO

IZHAJA VSAK DAN RAZEN  
PONEDELJKA

# SLOVENSKI POROČEVALEC

INTEGRATNI ODDELEK  
LJUBLJANA,  
MESENBURGOVA ULICA ŠTEV. 8  
TELEFON 38-32, 38-33

POŠTNI ČEKOVNI RAČUN  
V LJUBLJANI ŠT. 11.739

OGLASI PO CENIKU

MESEČNA NAROČNINA  
40 DIN

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

## O vlogi in nalogah delavskih zaupnikov

Te dni se vrše v vseh zasebnih, združbenih in državnih podjetjih, uradih in ustanovah volitve delavskih zaupnikov, ki se razvijajo v manifestacije enotnosti in strnjivosti delavskega razreda. To so obenem manifestacije enotnosti vsega delovnega ljudstva, ki je postalo v novi ljudski državi resnična in odločilna gonilna sila v graditvi in obnovi gospodarskega in državnega življenja. V zavesti velikih in odgovornih nalog, ki čakajo delavski razred, nerazdružno povezan s kmeti in delovno inteligenco pri naporih za čim hitrejšo in uspešnejšo obnovo ter pošteno našega gospodarstva — izbirajo delavci in nameščenci prvokrat v resnici svobodno iz svoje srede delavske zaupnike, katerih vloga dobiva spriču dragocen pridobitev osvobodilnega boja in zgoraj navedenih nalog še posebno važen namen in pomen.

Poglejmo najprej, kakšna je bila vloga delavskih zaupnikov v predprilski Jugoslaviji. Pravi drugiča kakor vloga delavskega razreda sploh. Obliki v stari Jugoslaviji je bila v rokah kapitalističnih čaršijskih mogotcev, ki so celotno gospodarstvo izrabljali za zatiranje delavskega razreda, za ohranitev oblasti in za svojo osebno sebično korist. Delavec in nameščenc sta bila bedno, brezpravno orodje v njihovih rokah, prav kakor celotno delovno ljudstvo. Delodajalec je stremel za tem, da iztisne iz delovnih ljudi s čim nižjimi dajatvami čim več delovne sile ter s tem čim več dobička za svoj žep. Kakšno korist je imelo takrat delavstvo s pospešeno in povečano proizvodnjo? Prav nobene, samo škodo, kajti z dvigom produkcije je krepilo samo svoje izkoriščevalce, samo pa je pri nastajajočih življenjskih pogojih ostalo delovni suženj in garaž za peščico miloščine. Napredno delavstvo se je pač poizkušalo organizirati v enotni fronti za dosego osnovnih pravic, za zboljšanje in pravično ureditev gnotnega in socialnega položaja. Toda stari državi, to se pravi peščici kapitalističnih izkoriščevalcev, je uspelo s policijskimi in žandarjskimi režimi že v kraljevini napredno delavsko gibanje ter z ustanovitvijo raznih podkupljenih organizacij in strank razbiti enotnost in solidarnost delavskega razreda. Delavstvo je tudi v stari Jugoslaviji volilo v težkem neprestanem boju z izkoriščevalci delavske zaupnike, ki so imeli zgolj eno samo nalogo: priboriti od delodajalcev čim ugodnejše delovne in življenjske pogoje, oskrbeti delavcem in nameščencem čim boljše mezde in plače. Te svoje edine naloge pa stari obratni zaupniki skoraj niso mogli opravljati, ker so jih izkoriščevalski oblastniki zmerom bolj omčevali v njihovih pravicah ter poleg tega še v večini primerov skrbeli, da so bili pri volitvah za delavske zaupnike izvoljeni namesto zavednih in odločnih borcev za delavske pravice — od delodajalcev podkupljeni, omahljivi in koristolovski ljudje.

Stiri leta domovinske vojne pa so združile delovno ljudstvo v osvobodilnem boju proti fašističnim osvajačcem in delavski razred, strnjen in enoten v orožju, je po zmagi prevzel na svoja ramena najvažnejšo in najodgovornejšo nalogo obnove in izgradnje. Velikanski temeljni preobrat na osnovi pridobitve osvobodilne borbe je čez noč pomel izkoriščevalsko klico s krmila države, oblast v državi je vzeo ljudstvo v svoje roke in delavski razred je s tem postal eden temeljnih stebrov nove državne zgradbe, zgradbe ljudske države. Prevzel je nase nad vse odgovorno in življenjsko važno nalogo obnove in izgradnje gospodarstva, ki je v temelju izpremenila tudi odnos do dela. Včeraj je bilo delo ena sama bridka trda borba za kos kruha, vse skozi izkoriščen in izrabljan delovni napor, ki ni prinašal haska dostikrat niti za najnujnejše življenjske potrebe. Danes je delo ne samo častno, marveč tudi prvi in edini pogoj blaginje tako za delovno ljudstvo v celoti, kakor za posameznika. Zmerom in ob vsaki priliki se poudarja in na-

glaš: dvignimo produkcijo v obnovi, zboljšujemo in večjamo proizvodnjo. Čim višja bo produkcija, tem cenejši bodo proizvodni stroški, čim bolj temeljito in smotno bomo izkoriščali surovine ter ostala proizvodna sredstva, tem prej bomo dosegli pocenitev življenjskih potrebščin, tem prej bo delovno ljudstvo, kmetje, delavci in delovna inteligenca dosegli blaginjo, tem prej bo naša ljudska država, država ljudske oblasti, ozdravljena vseh težkih ran velike vojne.

V zvezi s tem novim položajem delavskega razreda, združenega v svojih enotnih sindikalnih organizacijah, v zvezi z odgovornimi nalogami, ki so mu poverjene v njegovi ljudski državi, v zvezi z izpremenjenim odnosom do dela, so se razširile in poglobile tudi naloge delavskih zaupnikov. Seveda ostanejo v načelu predstavniki in poborniki za koristi delavskega razreda, da se trudijo za zaščito socialnih, gospodarskih in kulturnih koristi delavcev, nameščencev in službenecv. Toda stare države z vladajočo klico izkoriščevalcev ni več. V novi ljudski državi ima oblast v rokah ljudstvo samo. Korist ljudske države je obenem korist delovnega ljudstva ter s tem samo ob sebi umevno korist vsakega poedinca. Če je torej delavski zaupnik zaščitnik koristi delavskega razreda, je obenem zaščitnik koristi vsega delovnega ljudstva, to se pravi zaščitnik ljudske države same. Zato je njegova dolžnost, da pomaga ljudski oblasti, to je državi, premagovati vse ovire, ki se postavljajo pri obnovi našega gospodarstva. Treba je, da skrbi za pospeševanje dela in delovne discipline v podjetjih, uradih in ustanovah. Treba je, da nadzoruje proizvodnjo in izvajanje obnovitvenega načrta v podjetjih, da sploh pomaga ljudskim oblastem pri nadzoru, kako se izvajajo njeni zakoni, uredbe in naredbi na vseh treh sektorjih gospodarstva, privatnem, združbenem in državnem.

V interesu prospeha države, ki je vendar obenem prospeh vsega ljudstva, torej prav tako delavskega razreda, je naloga delavskih zaupnikov, da s sodelovanjem s sindikalnimi organizacijami, upravami podjetja in ljudskimi oblastmi dajejo pobudo za povečanje produktivnosti dela, za izboljšanje delovnih metod, za organizacijo delovnih tekmovalcev. Treba je, da navajajo delavce k strokovnemu izobraževanju in izpopolnjevanju ter store vse za čim uspešnejšo in učinkovitejšo proizvodnjo v obnovi in dvigu našega gospodarstva. Delavski zaupniki morajo biti danes močno orožje ljudske oblasti in vsega delavskega razreda za nadzorstvo nad delom, za čim hitrejšo in uspešnejšo gospodarsko obnovo. Njihova dolžnost je, da se pri nadzoru proizvodnje v poslovanju podjetja neizprosno bore proti vsem sabotiranjem, birokratizmu, razpisnikom in ostalim ljudskim škodljivcem, ki skušajo zavirati obnovitveni gospodarski načrt ter ohromiti napore delovnega ljudstva.

Menda ni treba še posebej poudarjati, da naj volivci izberejo iz svoje srede najboljši, najbolj izgrajene zaupnike, ki bodo v resnici kos važnim in odgovornim nalogam, ki jih čakajo.

### Sovjetski umetniki v Skoplju

Skopje, 6. febr. Popoldne so prispele v Skopje člani državne skupine za predvajanje narodnih pleov ZSSR. Priloh sovjetskih umetnikov je za Skopje velik umetniški dogodek in sprejem, ki so ga priredili gostom, se je spreminjal v manifestacijo bratstva med našimi in sovjetskimi narodi.

Postajo v Skoplju so svečano okrasili s slikami generalista Stalina in maršala Tita. Goste so sprejeli predstavniki Narodnega sobranja, članovi vlade Makedonije, predstavniki Jugoslovanske armade, ljudskih oblasti in množičnih organizacij, kakor tudi meščanstva. Ko je vlak zavozil na postajo, je v vjaška godba zaigrala sovjetsko in našo himno. Člane skupine so pozdravili z dolgotrajnim vzklikanjem Sovjetski zvezi in vzklikom: Naj živijo naši gostje! Naj živijo sovjetski umetniki!

## Francoski glas o položaju Trsta Osnovanje sedme federalne enote, Jugoslavije bi bilo prispevek k utrditvi svetovnega miru

Pariz, 6. febr. (Tanjug). V uvodniku lista »Front National« pod naslovom »Trst — ključ Srednje Evrope«, piše M. Ternet:

»Vsi, ki so vsaj malo proučili balkanska vprašanja, vedo, da Jugoslavija brez Trsta ne bi bila Jugoslavija, ampak pohabljena dežela, ki bi ji zlasti grozila nevarnost, da bi se zadušila.

Veliko pristanišče Julijske krajine je element, ki je življenjskega pomena za gospodarstvo važnega dela domovine preprostega partizana in velikega vojskovodje Josipa Broza, ki ga svet sedaj pozna pod imenom Tito, kakor tudi življenjskega pomena za druge narode Srednje Evrope. Kdo bi danes lahko zahteval, naj med Italijo in Jugoslavijo ostane umetna meja, ki je bila ustvarjena leta 1920. v Rapallu ter potrjena leta 1924. v Rimu?

Prava etična meja se precej razlikuje od črte, ki so jo določile prejšnje pogodbe. Tudi Angliji sami so glede tega prepričani. Znano je, da sta vsa Istra in planinsko področje, ki meji na Furlansko ravnino, v glavnem slovenska in hrvatska. Celotne številke iz uradnih statistik starih oblasti dokazujejo slovenski značaj prebivalstva teh krajev.

Pisec pristavlja, da je bil celo Cesare Battisti, simbol tržaškega irendentizma za Italijane, prisiljen priznati slovenski značaj Istre in vseh predelov vzhodno od Soče, in nadaljuje:

»Vprašanje nastaja samo za stari slovenski občini Gorici in Trst, ki

sta postali Gorizia in Trieste, kjer živi veliko število Italijanov, ki so prišli iz Benečije in središča Italije.«

Pisec poudarja nauk preteklosti in postavlja vprašanje: »Kaj je postal Trst po letu 1918? Promet tržaškega pristanišča je pod strašnimi pogoji upadel. Trst je prenehal igrati vlogo balkanskega pristanišča, ne igra pa tudi nobene vloge kot italijansko pristanišče. Žito iz južnovzhodne Evrope, ki je bilo odvrnjeno s Sredozemskega morja, je odhajalo v smeri proti Avstriji, zlasti pa v Nemčijo.«

Glede na vprašanje manjšin poudarja list demokratični značaj ustave demokratične federativne Jugoslavije in pravi: »Nova ustava osvobodene Jugoslavije upošteva priključitev spornih ozemelj k Jugoslaviji ter določa položaj narodnostnih manjšin. Po zaslugi te ustave se nudijo manjšinam vsa jamstva za svobodo.

General Alexander je kljub svojm naporom na tem bojišču počasnije napredoval kakor Narodno osvobodilna vojska Jugoslavije. Čeprav je Trst zaseden po zavezniških, vendar ne pozabljaj svojih osvoboditeljev. Pogledi italijanskih demokratov Trsta kakor tudi pogledi Slovencev iz zaledja so odločno usmerjeni proti Jugoslaviji, namreč proti napredu in preporodu.«

»Front National« zaključuje: »Prepričani smo, da bodo Združeni narodi v kratkem pozdravili osnovanje sedme federalne republike Jugoslavije: S tem bi Združeni narodi do prinesli k utrditvi svetovnega miru.«

## »Rabotničko Delo« o tržaškem vprašanju

Sofija, 6. febr. List »Rabotničko Delo« je priobčil članek pod naslovom »Trst in balkanski narodci, v katerem je med drugim rečeno:

»Glede na komisijo izvedencev, ki naj v imenu sveta ministrov za zunanje zadeve na mestu ugotove točno etnično mejo med Italijo in Jugoslavijo se danes na mednarodni pozornici znova pojavlja vprašanje usode Trsta. Povsod priporočajo pravične rešitve tržaškega vprašanja. Sedaj, ko so evropski narodi končali težko, toda zmagovito vojno, bi bilo skrajno nepravilno, če bi ogromna večina slovenskega prebivalstva v Julijski krajini ostala pod italijansko oblastjo, namesto, da bi se združili z brati v mejah FLRJ. Trdijo, da prevladuje v Trstu, glavnem mestu Julijske krajine, italijansko prebivalstvo. To je točno, toda še bolj točno drži, da je Trst nedeljivo in organično povezan s svojim slovenskim zaledjem. Nespametno bi bilo odtrgati Trst in ga postaviti pod italijansko suverenost ali pod nekakšen poseben mednarodni režim.

Ni potrebno posebno dokazovati, da bo imel Trst najboljše možnosti za svoj razvoj prav v mejah jugoslovanske federacije. V mejah Italije nima Trst niti posebnega pomena, niti izgledov. Italijansko prebivalstvo Julijske krajine prav dobro ve, da bo v mejah nove Jugoslavije našlo vse pogoje za kulturni in narodnostni razvoj, ker ni mogoče prezreti, da je v jugoslovanski federaciji narodnostno vprašanje rešeno na najbolj napreden način in da je jugoslovanska ustava ena izmed najbolj demokratičnih ustav na svetu. Balkanski narodi so najbolj zainteresirani pri pravični rešitvi tržaškega vprašanja. Federalni Trst v mejah jugoslovanske federacije je vsekakor najpravičnejša rešitev tega vprašanja. To je najbolj moralna rešitev, ker bi se na ta način dala popolna zaslužena in zakonita zadostitev jugoslovanskim narodom, ki so se junaka borili in ki so dali toliko žrtv v skupnih naporih za upničenje fašizma med veliko osvobodilno vojno in za uresničenje idealov svobode in demokracije vsega svobodoljubnega človeštva.

## Prosvetne razmere v Julijski krajini

Trst, 5. februarja

Glavni odbor Pokrajinskega NOO je na svoji zadnji seji sprejel glede na položaj prosvete v Julijski krajini pod anglo-ameriško zasedbo tole resolucijo:

PNOO za Primorsko in Trst — odsek za prosveto, ki mu je bila mednarodno osvobodilno borbo, posebno pa po 1. maju 1945 naložena skrb za ureditev prosvete in šolstva v Primorski in Trstu po načelih narodne enakopravnosti in ljudske demokracije, ugotavlja, da je anglo-ameriška vojaška uprava v pasu A uknila ljudsko prosvetno upravo, ki je bila zgrajena v prijateljskem sodelovanju in v obojestransko zadovoljstvo italijanskega in slovenskega prebivalstva, ter je začela izvajati prosvetno politiko po istem vzorcu kakor v okupiranih sovražnih deželah, ne glede na to, da se je primorsko ljudstvo borilo in krvavelo na strani zaveznikov za iste ideale demokracije.

Kar vzbuja med primorskim ljudstvom še večje razočaranje in nezadovoljstvo, pa je dejstvo, da je nova prosvetna uprava zgrajena na stari fašistični zakonodaji in so bile obnovljene že odpravljene fašistične ustanove, na vodilna mesta pa so bili imenovani ljudje, ki zaradi svoje preteklosti po večini ne zbujajo zaupanja ljudstva. Na ta način nima primorsko ljudstvo nikakega jamstva, da bo mladina vzgojena v duhu demokratičnih načel, za katere se je borila, v duhu narodne enakopravnosti in strpnosti, proti fašizmu in šovinizmu, ki sta največja sovražnika mirnega razvoja in znosnega narodnega sožitja v Julijski krajini.

PNOO je pri angloameriški vojaški upravi s pismenimi vlogami ter z osebnimi razgovori in posredovanji ugovarjal proti obnovi prosvetne uprave in njenih ustanov na podlagi fašistične zakonodaje ter proti imenovanju protiljudskih nezaveznih elementov na vodilna mesta in opozarjal na mnoge škodljive posledice, ki izvirajo iz tega, toda brez uspeha. PNOO odklanja zato vsako odgovornost v tem pogledu in ugotavlja, da je zboljšanje obstoječega

## Zastopniki EAM-a v Leningradu

Prisotnost britanskih čet v Grčiji ni v skladu z voljo grškega naroda, je izjavil general Grigoriades

Leningrad, 5. febr. (Tass). Dne 2. februarja so prispele iz Moskve v Leningrad zastopniki EAM-a Parcaliades, general, tajnik EAM-a, general Grigoriades in prvak radikalne republikanske stranke Lulis. Na postaji so jih sprejeli predstavniki leningrajskih sindikalnih organizacij. Iste dne so si delegati ogledali zgodovinske spomenike in znamenitosti Leningrada. Generalni tajnik EAM-a Parcaliades je izjavil dopisniku TASS-a:

»Srečni smo, ker smo lahko obiskali Leningrad, o katerem smo mnogo slišali, zlasti pa o hrabrosti in junaštvu njegovega prebivalstva med vojno. Vaše mesto zelo cenijo in spoštujejo v Grčiji.

Predstavniki EAM-a so nato govorili o izjavi sovjetske delegacije na zasedanju generalne skupščine Združenih narodov o položaju v Grčiji. Lulis je rekel:

»Ze na tiskovni konferenci v Moskvi smo izjavili, kako zelo smo zadovoljni z izjavo sovjetske delega-

cije v varnostem svetu. Ko smo izvedeli za govor Višinskega na zasedanju Varnostnega sveta, ponovno kategorično izjavljamo, da se strinjamo z argumenti in mišljenjem sovjetske vlade. Hvaležni smo ji za njen jasno izražen predlog o umiku britanskih čet iz Grčije. Centralni komite EAM-a je že svoj čas sklenil, da zahteva umik britanskih čet iz Grčije. Izjavljamo, da je žrtvoval grški narod vse v tej vojni in zahteva pravico, da sam odločuje v svojih notranjih zadevah. Prisotnost britanskih čet v naši deželi, o kateri je govoril britanski minister za zunanje zadeve Bevin v Varnostnem svetu, ne pomeni pomirjenja in vzpostavitve reda v naši deželi. Nasprotno, reakcionarne sile v naši deželi samo izkoriščajo ta položaj.

V zvezi s tem je pristavil general Grigoriades:

»Če meni sedanja grška vlada, da je potrebna prisotnost britanskih čet v Grčiji, to niti najmanj ne ustreza volji grškega naroda.

## Pogoj za svobodne volitve v Grčiji je umik britanskih čet

Pariz, 6. febr. »Prvi pogoj za svobodne in demokratične volitve je umik britanskih čet iz Grčije, je izjavil Georgalass, vseučiliški profesor v Atenah in zastopnik grške socialistične stranke v centralnem komiteju EAM-a, ki se mudil v Parizu. »Britanske čete«, je dejal Georgalass, »zavestno ali nehote pomagajo reakcionarim in fašističnim elementom v deželi, ki se upirajo svobodnim in poštenim volitvam.«

Georgalass je omenil razpravo v organizaciji Združenih narodov o grškem vprašanju in izjavil: »Ne moremo biti zadovoljni s potekom razprave o grškem vprašanju. Napačno bi bilo misliti, da je EAM izključno pod komunističnim vodstvom. EAM je sestavljen iz zastopnikov 5 političnih strank, ki hočejo uresničiti demokratična načela. V EAM-u vlada načelo, da ne sme nobena skupina, ki je vključena v EAM, imeti odločilne besede in tudi komunisti ne. Neopaznje tega je vplivalo na delegate Združenih narodov v Londonu. Razlog za to zmotno je prvenstvena vloga, ki jo je imela med vojno v EAM-u Komunistična partija v boju proti okupatorju. Želeli bi, da bi v bodoče pravičnejše ocenili naše stališče v inozemstvu.«

Nato je Georgalass dejal, da bo kmalu obiskal Bidaulta in da bo nato odpotoval v Združene države Amerike, ter je izjavil, da je sedanjí položaj v Grčiji zamotan in slab. Želi, da ne bi skupščina Združenih narodov dovolila, da bi to stanje trajalo dalje, kakor tudi da bi moral Velika Britanija umakniti svoje čete z grškega ozemlja.

## Kaj so pravi cilji angleške protisovjetske politike?

London, 6. febr. »Daily Worker« je objavil v zvezi z Bevinovim govorom o položaju v Grčiji članek, v katerem kritizira politiko britanske vlade in pravi:

Cas je, da se angleški narod vpraša, kaj so resnični cilji protisovjetske politike britanske vlade. V članku je tudi rečeno, da Bevin ostro napada politiko Sovjetske zveze že od tedaj, ko je postal minister za zunanje zadeve. Sovjetski državniki niso imeli takih govorov. Znano je, da

## Francozi so sprejeli Bevinov govor z nezadovoljstvom

Pariz, 6. febr. »Front National« pravi o grškem vprašanju v Varnostnem svetu organizaciji Združenih narodov, da je Bevin izgubil svojo hladnokrvnost in piše:

»Resnost predmeta, o katerem razpravljajo, privlači pozornost vse Francije. V organizaciji Združenih narodov so govorili o Grčiji, kar je takoj zbudilo pozornost vsega civiliziranega sveta. Tudi po najmanjših grških vaseh vlada nasilje, ki v očemmer ne zaostaja za Hitlerjevimi nasiljem. Ves grški narod se bori proti neusmiljenemu fašizmu. Zasedbene čete omogočujejo delo reakcij in preprečujejo, da bi prišla demokracija do svobodnega izzasa.

Ta mučeniški carod zahteva vsaj spoštovanje, ki mu gre. Britanski minister za zunanje zadeve je bil zadet v živo zaradi »svjetske obožbe, ki pa ni bila stavljena samo od enega naroda, ampak od vsega človeštva, je imel pristranski govor. Grki so njegov govor sprejeli s srdom, Francozi pa z boljo in gnusom.

## Teror na Peloponezu

Atene 6. febr. Evangelos Manganas, voditelj tolpe pripadnikov monarhistične organizacije »X«, ki so pred dvema tedna napadli Kalavato, je pretekli teden napadel vas Ditoljo na južnem Peloponezu. Ob tej priliki so banditi odpeljali 200 talcev, izmed katerih so 3 takoj ubili.

## POVEČANJE PROIZVODNJE — ZBOLJŠANJE ŽIVLJENJA!



Nova vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije polaga prisego pred Prezidiem Ljudske skupščine. Na sliki: (prva vrsta od desne na levo) dr. Zaim Šarac, Andrija Hebrang, maršal Josip Broz-Tito, Jaša Prodanovič, Milovan Đilas, Ante Vrkljan, Bane Andrejev; (druga vrsta od desne na levo) Todor Vujašinič, Sreten Žujović, Drago Marušič, Frane Frol, Nikola Petrovič, Vicko Krstulović, Dimitrije Nestorov, Aleksander Banković in Vlada Zečević.

# Naši računi z Italijo

Račun Jugoslovanskih narodov z njihovimi zapadnimi sosedomi so že stari. Pri teh računih so Jugoslovanski narodi izključno upniki, a nikdar dolžniki. V dolgi dobi stoletij, najprej pod firmo Benečije, pozneje pa pod firmo Italije, se je ta račun kopiril od roda do roda, spremljal pa so to za dolgo dobo verolomstvo, zahrtnost, laž, cinizem, pekelske spletke in nečloveška okrutnost.

In zepet si v Italiji nazadnjaška plast, ki je tam še vedno na krmilu, z zavajanjem znova prizadeva, da bi potegnila za seboj tudi vse italijansko ljudstvo. Nas to ne preseneča. Tako je bilo tudi po prvi svetovni vojni. Takrat je šla v vojno na strani dočim zmagovalcev. Ne zaradi kakih ideolov ali vsaj političnih načel ali zaradi mednarodne poštenosti, ki jo nalagajo pogodbe — ne, marveč šele potem, ko ni doseglo politični kramarsko in nedostojno pogajanj z eno in drugo nasprotno stranko ter so na tajni dražbi prodali življenja in imovino svojih državljanov onemu, ki jim je na osnovi londonskega sporazuma nudil več, čeprav ta kupec ni izplačeval iz svojega, marveč iz tujeja. Na osnovi tega nadvse umazanega trgovskega posla je Italija verolomno dvignila orožje proti svojim desecletnim zaveznikom, ki so ji nudili manj. In ob koncu vojne l. 1918. se je na začudenje vsega poštenega sveta pojavila Italija kot zmagovalka, kljub vsem porazom v 12 ofenzivah na Soči in pri Kobaridu in po »slavni zmagi« pri Vittorio Veneto, kjer je triumfirala kakor trumfira hiena nad mrhovino. Kot takšna zmagovalka je Italija drzno in uporno zahtevala našo Primorsko, našo Istro, našo Dalmacijo in vrh vsega še tudi Reko. Pri tem je izplevala spletakarila in obrekovanja, a njeni družabniki v sramotnem londonskem sporazumu niso imele poguma in moči, da ukrotijo svojega pobesnela »zaveznika«. Beograjska vlada pa zaposlena z notranjimi težavami, ki jih je s svojim ravnanjem sama ustvarjala in v popolnem nezavestnem, zakaj prav za prav gre, je prekrizni rok gledala, kako se traja iz narodnega telesa njegovej dragoceni deli Pesnik-pokvarjenec d'Annunzio vkoraka na sramoto in v pošamejši zaveznikom in tedaj Jugoslaviji na Reko, Italija je v deliriju navdušenja, a stara Evropa mirno gleda to igro, v kateri smo mi poleg drugega izgubili Reko, Istro in Zadar, svet pa je dobil Mussolinija in fašizem. V nizu sramotnih pogodb in konvencij v Rapallu 1920., Santa Margherita 1922. v Rimu 1924. in Nettunu 1925. je dobila Italija, svojo »pravno« osnovo, a tedanja Jugoslovanska vlada je obljubila Italiji »priščinstvo sodelovanja« ter je pozneje celo sklenila z njo »pakt o večnem prijateljstvu«. Mučni so ti spomini.

Danes se postavlja vprašanje Trsta in Julijske Krajine. V zaključnem delu vojne Jugoslovanska armada v divnem poletu prva med zaveznikskimi vojskami osvobajala sodelovanja s tamosnjimi partizanskimi borci izmučeno Julijsko Krajino in sam Trst ter mu prinaša svobodo in odrešitev izpod fašističnega terorja. Kljub temu danes nočemo reči, da sloni naša pravica do teh krajev na konkah naših bajonetov. Naša pravica je starejša in močnejša. Ogošufani in obsekani na našem narodnem telesu po prvi svetovni vojni točemo in ne moremo dopustiti, da bi bili ponovno obsekani s strani Italije, ki nas je v tej vojni napadla in zagrešila na naši zemlji zverjstva, kakršnih svet še ni videl. Če je vojna, kakor pravi nemški teoretik vojne Clausewitz, zares samo nadaljevanje politike z drugimi sredstvi, potem pomeni, da je Italija po popolnem vojaškem porazu in kapitulaciji doživela tudi katastrofalni polom svoje politike. Voditelji svetovne politike morajo, če hočejo po zmagi, izvajati tudi zmagu miru za zeleno mizo, o tem zlomu politike voditi računa in iz tega izvajati posledice. Če se bodo dali zavesti po intrigah in licemerstvu Italije ali po drugih motivih, ki niso v neposredni zvezi z izidom vojne, potem bo nosil mir, ki naj še sklene, v sebi zopet ključ do bodočih težkih zapletila. Naloga sedanjih tvorcev miru mora biti likvidacija vojne skupno z njenimi vzroki, upoštevajoč cilje, zaradi katerih so Združeni narodi zagrabili za oročje. Samo na ta način bodo dobili veliki in mali narodi čvrsto in zanesljivo oporo, na kateri bodo lahko gradili svoje nadaljnje politike. Če pa se bodo pri sklepanju miru mešale tudi druge politične kombinacije glede na položaje, ki bi mogli kdaj pozneje nastati, bo mir zopet zgrehen in bo rodil le nezaželjene posledice. Edino mir, ki bo imel za cilj likvidacijo vojne in njenih vzrokov v smislu proglašeneh zaveznikskih vojnih ciljev, je lahko pravičen mir za vse narode, v prvi vrsti pa za zmagovalce. Pravičen je torej samo oni mir, ki je v skladu z vojnimi cilji, kakor so jih izoblikovale sile, ki so vojno dobile in katerih politična načela so zmagala.

V vprašanju Trsta lahko vzamemo za izhodno točko dejstvo, da je z Julijsko Krajino nerazdružljiva celota. Trst in Julijska Krajina lahko živita in se razvijata samo v gospodarski kulturni in socialni skladnosti, njuna ločitve pa bi pomenila propast enega in drugega dela. O tem se je v naši in svetovni javnosti že dovolj razpravljalo in se to ni z nobene strani resno ospravalo. Julijska Krajina je pripadala s Trstom vred Italiji šele z likvidacijo Avstro-Ogrske in to na podlagi londonske pogodbe, ki je značilen primer imperialističnih načinov, po katerih se razpolaga z narodi kakor z živino. Poleg tega je dobila Italija te kraje v zastrujenem političnem ozračju po prvi svetovni vojni v nasprotju z narednim načelom, ki je bilo proglašeno kot merilo za dočim ne novih meja med državami, tako da je bila likvidacija vojne v tem primeru izvedena nepravilno. Če se zahteva, da Italija vrne, kar je takrat okupirala, potem pomeni to, da se zahteva samo popravo prejšnje krivice. To tembolji, ker je znano dejstvo, kako je Italija ravnala v teh krajih z Jugoslovanskimi narodi, kakor jih je divjaško zatirala in uničevala. O takem ravnanju bi mogli edino le še Abesinci povedati kaj več. Vojni cilji druge svetovne vojne so določeni v Atlantski listini iz 1941. ki so jo Združeni narodi, med njimi tudi Jugoslavija sprejeli kot osnovo za svojo vojno in poveljno politiko. To dokument nam daje še večjo pravico v naših zahtevah glede Julijske Krajine in Trsta. V šestih točkah Atlantske listine se poudarja kot vojni cilj popolno in dokončno uničenje fašizma, ki ni nič drugega, kakor imperializem v najbolj surovi obliki, ki v imenu rasne teorije zahteva, naj bi bile »nižje« rase sužnji »višjih« fašističnih ras. Ta misel prihaja do najpogostnejšega izraza v okupaciji Julijske Krajine in Trsta s strani Italije. Med tem, ko federativna Jugoslavija kot zmagovalka zahteva te kraje zaradi tega, da bi vrnila svoje rojake v državo, kamor spadajo, jih zahteva Italija v imenu fašističnega imperialističnega načela, da bi mogla te narode zatirati in da bi ji v bližnji bodočnosti služili kot odskočna deska za njene nadaljnje podvige v istem smislu, katerim se, kakor to jasno dokazujejo vsi znaki, ni odrekla. Nič se ne opeka, da so v Julijski Krajini in v Trstu tudi Italijani, še manj pa se more zanikati, da je tu velika večina jugoslovanska. Iz deklaracij in množičnih prireditvev, o katerih dan za dan prihajajo poročila se lahko jasno vidi, da ne le slovenski življenjski krajev, marveč tudi italijanski, kljub vsem spletkam s strani poklicanih in nepoklicanih, izražajo svojo čvrsto željo, da hoče postati del federativne Jugoslavije. Tako izražena želja pa je zopet v skladu z načeli Atlantske listine. Priključitev teh krajev federativni Jugoslaviji je torej edina rešitev. Vsaka druga rešitev bi bila za Jugoslavijo, prav tako pa tudi za te kraje, nepravilna. Prepričani smo, da bodo voditelji svetovne politike končno tudi v svojo lastno korist pravilno pojmovali probleme, ki se pojavljajo, da bodo ostali zvesti načelom Atlantske listine, ki so jih sami postavili in da ne bodo vsilili krivičnega miru, to tem manj, ker statut o položaju Trsta in federativni Jugoslaviji, kakor je bil predložen, nudi popolno jamstvo za našo dobro voljo in pošteno namero, da živimo z Italijo v dobrem sosednem odnosu.

## V pasu A se pripravljajo za sprejem mednarodne komisije

Trst, 6. februarja. Po vsej Primorski in predvsem v pasu A se ljudstvo pripravljajo za sprejem mednarodne komisije, ki bo dočimvala etnološko mejo med Italijo in Jugoslavijo. Po vseh vseh pripravljajo slovaloke, krasijo okna z zelenjem in razobešajo slike maršala Tita. Po hišah ob cesti se bleščajo raznovrstna gesla, s katerimi išče primorsko ljudstvo svoje želje in svoje zahteve. Na Krasu ima vsaka vas po eden ali dva slovaloka. Na slovalokih je obesena deska z imeni žrtv, ki jih je dala vas v 25-letni dobi fašizma in med oboženo borbo proti okupatorju. V Stovanju pri Trzinu so zgradili na glavni cesti Trst—Tržič velik slovalok iz samega brinja. Vrh slovaloka so postavili triglavski znak z rdečo peterokrako zvezdo in velik napis: »Hočemo k Jugoslaviji!« Po oknih in na stenah hiš so razstavljene slike maršala Tita. V Opatici sem imajo poleg številnih drugih gesel značilni napis: »Opatici selo, tukaj živijo Slovenci, tukaj je Jugoslavija!« V Kostanjevici je na kmečki hiši napisano: »Kostanjevici« nerazdružljivi del Titove Jugoslavije! V vasi Vojsčici, ki so jo Nemci in

## Zločinsko bojevanje italijanske vojske Bombardiranje bolnišnic

TELESCRITTO  
15/12/42 ORE 21.10  
DAL COMANDO DIVISIONE ISONZO  
AL COMANDO XI CORPO D'ARMATA  
02/9710 OP. BOLLETTINO OPERAZIONI GIORNO 15 DICEMBRE 1942.  
NOTIZIE SUL NEMICO.  
1) SEGNALETA IMPERIERIA IN ZONA GAJ (XI-CK) OVE SAREBERO RICOVERATI CIRCA 200 BRIGANTO-COMUNISTI PERITI AZIONE SUHOR (XI-CD) ET SUCCESSIVI RASTRELLAMENTI.  
ATTIVITA' OPERATIVA.  
2) REPARTI PRESIDIO DRAGATUS (XI-BM) ET CRONELTJ (XI-BS) HABENT RASTRELLATO ZONA PODLOG (XI-BN) GOLEK KANIZARIKA (XI-BO) OBRSKI HRIB (XI-BO).

Ze večkrat smo pisali o zločinski okrožnici 3C, ki jo je izdalo vrhovno poveljništvo italijanskih okupacijskih čet za Slovenijo in Dalmacijo, tkzv. Supersloda. Tn okrožnica nam v celoti ni ohranjena, mogli smo jo le delno rekonstruirati iz posameznih odločkov v spisih XI. armadnega zbora. Okrožnica 3C je bila napisana v začetku l. 1942 in ima več dodatkov (appendice). To je zbirka jasnih kršitev mednarodnega prava, zbirka raznih zločinskih in krutih odredb, katerih edini namen je bil, da s stopinjanjem sadističnim terjemom ustrahuje slovensko ljudstvo, da ga ali fizično uničijo ali pa prisilijo, da se vda in potuje. V okrožnici 3C so med drugimi tudi nastanča navodila, da je treba brezizjemno uničevati partizanske bolnišnice, pobiti vse zdravnike in strežne osebe ter postreliti ranjence. Osnovna načela mednarodnega vojne prava prepovedujejo pobijanje ranjencev in bolniškega osebja. Tako ranjenci kakor tudi zdravniki in strežnice so za vsakega pravega vojaka nedotakljive osebe, ki jih mora šteti v boju obe stranki, tudi sovražnik. Prav tako sveta in nedotakljiva pa so v boju mesta, kjer so bolnišnice, kamor se zatekajo ranjenci. Italijanski okupator niti teh osnovnih človečanskih pravil ni spoštoval. Partizanskih bolnišnic niso rušili in uničevali le neodgovorni vojaki, niso ubijali in morili zdravnike, strežnike osebja in ranjencev zgolj iz krvočnosti in sovraštva na lastno pobudo, ampak jim je bilo to morjenje, ubijanje, rušenje in uničevanje naravnost ukazano po njihovih predstojnikih. Vodilni generali italijanske kraljevske vojske, ki so se danes na odgovornih mestih v Italiji, so gazili osnovna načela mednarodnega prava, so ukazovali vojne zločine in so zato vojni zločinci, ki morajo biti brezpočno za vsa ta zločinstva sojeni in obsojeni.

Okrožnico 3C je napisal general Roatta, generala Robotti in Orlando pa sta navodila te okrožnice še poprovetni delavec, prikazala ga je tudi kot narodnega izdajalca najnižje vrste. Iz izpovedi zaslišanih pri prof. Ludvika Gabrovskega, pomočnika javnega tožilca dr. Ivana Kavca, upravnika ministrstva za prosveto Pavla Kavca, državnega uradnika dr. Huga Skala, vršilca dolžnosti ravnatelja 3. deske gimnazije Leona Detela in končno neposredne Baragove žrtve, mučenega starca kovača Matevža Hitijsa iz Grahovega morimo o Baragi izluščiti naslednjo sliko: Ze v stari Jugoslaviji je bil med tovariši profesorji zaradi svojega nespošobnega obnašanja do dijakov in dijakin v mariborski in ptujski gimnaziji tako na slabem glasu, da je bil najprej kazensko premeščen in potem celo iz službe odpušen, a z režijskimi vezavami mu je uspelo, da je bil znova sprejet v službo. Okupacija ga je zajela na neki ljubljanski gimnaziji, kjer se je kmalu preko mere prijateljsko spajdal s okupatorskimi profesorji, zlasti z nekim prof. Cassano, o katerem je bilo znano, da izkorisča svoj položaj okupatorskega profesorja tako, da je za težke denarje reševal preganjane dijake iz zaporov. Opazili so, da Baraga pogosto zahaja na policijo, da zasleduje dijake, ki so delali za OF in da jih tudi z vsoto strogostjo zaslišuje in izvablja iz njih priznanja, ki so mu potem služila za ovaditve. Prof. Leon Detela, ki je bil v tistem času hkratj z Barago v istem zavodu, je bil sam priča takšnih zasliševanj. Baraga je po izjavi navedenih pri sodeloval pri sestavi seznamov osvojitvenim gibanju naklonjenih profesorjev, ki so bili potem odgnani v internacijo. Dešifriranje seznamov je pokazalo, da je bilo v njem največ profesorjev iz zavoda, v katerem je poučeval Baraga in da so bili ti najbolj srbno označeni. Vse ostale priče pa so tudi skladno izpovedale pretresljivo zgodbo iz »podmornice« na policiji o grahovskem kovaču Matevžu Hitijsu, ki jih je že na policiji in kasneje v Dachau proslil, naj v primeru, ako ne bi dočim svobode, povedo, da je bil vse njegove nesreče kriv prof. Baraga, ki ga je kot rojaka nezmotno spoznal pri zasliševanju in nečloveškem mučenju. Starček kovač Hiti je bil v razpravi tudi sam zaslišan. Zaradi posledic strahotnega mučenja, pri katerem je Baraga sam sodeloval in je tudi druge podžigal k zverinskemu početju, je starček za vse življenje povsem za delo nesposoben in so ga med zaslišanjem, ko je sod-

## Vojni zločinec prof. Srečko Baraga obsojen na smrt

Ljubljana, 7. januarja. Pred okrožnim ljudskim sodiščem, ki mu je predsedoval tov. sodnik Josko Baričević, je bila dopolne razsodba proti pobeglemu vojnomu zločincu, nekdanjemu srednješolskemu profesorju Srečku Baragi, ki je sedaj v Trstu svetovalec pri anglo-ameriški upravi za slovensko šolstvo, pa tudi ravnatelj slovenske gimnazije v Trstu in asistent vrhovnega zaveznikškega oficirja v pasu A. Zaradi tega Srečka Barage je bila pred meseci ostra polemika med »Primorskimi dnevnikom«, ki je Barago razkrinjal kot vojnega zločince, kakršnemu nikakor ne pritiče tako važna in odočimna vloga prosvetnega delavca med zavedanim slovenskim življenjem na Primorskem, in »Glasom zaveznikov«, ki je Barago vzel v svojo zaščito. Pred našim ljudskim sodiščem je bil Baraga obtožen zločinstev po čl. 3. Zknd. Obtožnica, ki jo je zastopal javni tožilec tov. Repovž, ga dočim, da je z lažno propagando in vpilvom, ki ga je imel kot profesor, odvratal dijake od narodno-osvobodilnega gibanja in jih silil v domobranstvo. Sodeloval je pri tistem domobranskem informacijskem uradu, ki je po podatkih svojih široko razpredenih ovaduških mrež ovajal okupatorju prišaste Osvobodilne fronte in odredjal pokolje njenih aktivistov, ki so jih pod krinko »črne roke« opravljali posebni domobranski odredi. Po gimnazijah je Baraga organiziral posebno ovaduško mrežo, ki je okupatorju ovadila osvobodilnemu gibanju naklonjene profesorje. Sodeloval je pri ovadbi svojega rojaka kovača Matevža Hitijsa iz Grahovega pri Cerknici, vodil je njegovo zasliševanje in po njegovih navodilih in vzpodbujanju so od Hitijsa s strahnim mučenjem hoteli izsiliti podatke o partizanih in priznanja, da jim je pomagal. Pri tem mučenju je Baraga tudi sam sodeloval. Uvrstil pa se je tudi med članke zloglasnega »Slovenskega doma«, v katerih je opravil okupacijo in sodelovanje z okupatorjem, blatil je bistvo domovinske vojne, spomlad l. 1945. pa je javno nastopil v Idriji in je v svojem govoru označil kot barbare tudi angloameriške zaveznike, kar ga kasneje ni motilo, da se ne bi zatekel v njihovo varstvo in si pri njih izposloval celo možnost nad vse važnega prosvetnega dela. Triurna razprava je osvetlila Barago ne le kot moralno izpriznjenega človeka, ki se je celo že v stari jugoslovanski dobi onemogel kot

## Ljudstvo v Istri zahteva spoštovanje svoje volje in priključitev k Jugoslaviji

Reka, 5. febr. Ljudstvo v Istri pošilja vsak dan skupščini Združenih narodov v Londonu in šefu jugoslovanske delegacije številne brzojavke, v katerih zahteva priključitev Julijske krajine k Federativni ljudski republik Jugoslaviji. Tako je poslala kraška mladina iz okraja Buzet naslednjo brzojavko Edvardu Kardelju:

»Kraški mladinci iz okraja Buzet smo na svojem posvetovanju sklenili, da bomo s čim hitrejšo izgradnjo in obnovi naših porušeni in požgnanih vasi povečali delo za proizvodnjo, da bi na ta način zboljšali gospodarsko stanje našega ljudstva. Zahtevamo od Vas in popolnoma smo prepričani, da boste branili naše pridobitve in da boste pravilno tolmachi težnje vsega ljudstva iz Julijske krajine, da se končno uredi vprašanje priključitve Julijske krajine k svoji matični Federativni ljudski republik Jugoslaviji, ker smo si to pravico priborili v boju.»

Ljudstvo iz vasi Sumberi je poslalo Generalni skupščini Združenih narodov brzojavko, v kateri je rečeno: »Prebivalci vasi Sumberi smo 26

## Koledar Prosvetne zveze za slovensko Koroško prepovedan

Celovec, 5. februarja. Koroški Slovenci so že ob koncu novembra 1945. zaposlili pri angleški vojski vladi v Celovcu dovoljenje za tiskanje koledarja za leto 1946. pod okriljem Prosvetne zveze za slovensko Koroško. To prošnjo je angleška vojska vlada odklonila s pripombo, da Prosvetna zveza še ni priznana in da kot taka ne more izdati nobenih publikacij. Zaradi tega se je predstojnik Prosvetne zveze in prosvetni referent pri pokrajinskem odboru OF za slovensko Koroško dr. Josip Tišler odločil, da izda koledar v lastni založbi, po storaj 6 tednih pa je angleška vojska vlada prepovedala tiskanje koledarja zaradi »tendenčne in nepriladne vsebine«. Ta odločba trdi, da ne vsebuje gradivo omenjenega koledarja niti enega stavka, ki bi izražal resnično življenje in položaj koroških Slovencev. »Kako nepravilna in skrajno poniževalna za vse zgodovinske krivice, za vse žrtve, borbo in trpljenje slovenskega naroda na Koroškem je ta trditve, d.kazuje pripravljena vsebina koledarja sama. V članku »Krvniki na delu« se opisuje nacistični teror nad koroškimi Slovenci in omenja razpravo pred »Volksgerichtshofom« iz Berlina, ki je sodil 9. aprila 1943. v Celovcu 35 koroških Slovencev, izmed katerih je obsojen 13 Slovencev na smrt in so bile smrtne obsoje tudi izvršene, ostale pa na skupaj 102 leti ječe. V članku »Koroška v borbi« se opisuje obožena borba koroških Slo-

vencev in partizanskih odredih. Članek »Izselitev koroških Slovencev«, »Leta preizkušnje v tujini«, »Statistika izselencev« opisujejo prisilno izselitev tisočih koroških Slovencev in njihovo življenje v taboriščnih in internacijah in Nemčiji. V posebni razpravi »V Dachau« opisuje pisec trpljenje koroških Slovencev v tem smrtonemnem taborišču in navaja statistiko smrtelnih žrtve koroških Slovencev v Dachau. V razpravi »K zgodovini novega šolskega zakona« se obravnava šolsko vprašanje na Koroškem »Statistični podatki«, ki naj bi bili objavljeni v koledarju, obsegajo imena žrtve nacističnega terorja na Koroškem v zaporih. Teh žrtve je bilo na Koroškem več tisoč, samo iz Zelezne Kaple 93. To je tista »tendenčna, nepriladna vsebina koledarja, ki ne izražata resničnega življenja koroških Slovencev«, zaradi katere je angleška vojska vlada prepovedala tiskanje koledarja Prosvetne zveze za slovensko Koroško. Ob istem času so britanske oblasti — PWB — dovolile Celarju, vodji manjšinskega referata pri deželni vladi v Celovcu, ki je organiziral po nalogu svojega šefa deželnega glavarja Piescha tako zvano »Zvezo avstrijskih Slovencev«, nasleđilno Majer-Kalbitschevega »Heimabund«, izdajanje revije »Sonnwagen«, s katero se naj počim politično delovanje gospodov viz manjšinskega referata in njihovih protivolskih stremeljenj in v zavajanju inozemce javnosti v znoto.

## Španija naj se izključi iz tekmovanja za Daviesov pokal

Beograd, 7. febr. Ko je Fizkulturalna zveza Jugoslavije zvedela, da je bila k tekmovanju za Daviesov pokal, v katerem sodeluje tudi Jugoslavija, sprejeta tudi teniška ekipa Francove Španije, je poslala te dni protestno brzojavko Mednarodni teniški federaciji v Parizu in Avstralski teniški federaciji (Komiteju za Daviesov pokal) v Melbourneu, v katerih zahteva, naj se Španija izključi iz tekmovanja. V zvezi s tem je Fizkulturalna zveza Jugoslavije izdala poročilo, kjer pravi med drugim: Fizkulturalna zveza Jugoslavije je prijavila sodelovanje Jugoslovanske teniške ekipe v tekmovanju za Daviesov pokal v prepričanju, da to tekmovanje služi in mora služiti, kakor tudi vse druge mednarodne fizkulturalne manifestacije, ideji zblizanja in boljšega spoznavanja med narodi. S to idejo je pa vsekar nedružljivo, da bi se tekmovanja udeleževala španska ekipa ali ekipa katere koli države, kjer vlada fašistični režim. Francova Španija je brez današnjičestev številnih nacističnih zločincev, v Španiji se na tisoče nacistov odmika odgovornosti za izvršene zločine in se pripravlja za nove izpade proti miru in demokraciji. Razen tega je Francu režim v Španiji krvava teroristična diktatura nad svobodoljubnim španskim narodom, do katerega gojijo narodi Jugoslavije, kakor tudi vse svobodoljubno človeštvo, najgloblje simpatije. Zaradi vseh teh razlogov Francova Španija ni bila sprejeta v organizacijo Združenih narodov. Zaradi teh razlogov prav tako demokracična javnost po vsem svetu odločno zahteva prekinitve vseh odnosov z današnjo Španijo, kakor tudi, da naj pomaga svetovna demokracija španskemu narodu v njegovi junaški borbi za osvoboditev izpod fašističnega jarma. Fizkulturalna zveza Jugoslavije meni, da bi v takih okoliščinah sodelovanje Španije v tekmi za Daviesov pokal, za katerega naj tekmujejo samo ekipe držav — članic Združenih narodov, prav za prav privedlo do solidariziranja na športnem področju z najmočnejšim oprističnim fašizma v Evropi, z odkritimi sovra-

niki demokracije in miru ter zaslužnjevalci španskega naroda. Fizkulturalna zveza Jugoslavije, dosledna demokracičnemu in protifašističnemu stališču narodov naše države, se ne bi mogla skladati s takimi okoliščinami v tekmovanju za Daviesov pokal, ker bi pomenilo sodelovanje Španije v tekmovanju popuščanje na škodo demokracije in svetovnega miru. Tako popuščanje lahko samo škoduje avtoriteti tekmovanja za Daviesov pokal kot ugledne mednarodne manifestacije teniškega športa, v kateri je Jugoslavija tudi tedaj vajno redno vidno sodelovala. To nepopuščljivo bi bilo potrebno čim prej odstraniti in zaradi tega je Fizkulturalna zveza Jugoslavije predlagala, naj se Španija izključi iz tekmovanja.

## Dr. Paul Messiner aretiran

Celovec, 5. februarja. V Himmelbergu severno od Celovca so avstrijski varnostni organi aretirali znanega vojnega zločince, celovskega ovdemnika dr. Pavla Messinera, ki je bil od septembra 1943. do konca vojne vodja pravosodja na tako zvanem Operacijskem področju jadranskega Primorja s sedežem v Trstu, pod čigar upravo je spadalo tudi sodstvo tako zvane Ljubljanske pokrajine. Po končani vojni se je skrival pri tovarnarju Knafnu v Himmelbergu. Dr. Paul Messiner je bil velik osebni prijatelj gauleterja Rainera ter znana nacistična veličina, ki je posebno na področju Julijske krajine zagrešil na tisoče zločinov proti antifašizmu. Bil je brat dr. Kurta Messinera, ki je bil med nemško okupacijo vodja pravosodja na Gorenskem in nato v Ljubljani. Ko je stoloval na Bledu je bil obnem vodja krvnikov v Begunjah, kjer je padlo blizu 1000 po imenih znanih talcev Dr. Kurt Messiner se je nekaj dni pred zlomom rajha smrtno pomorsel, vsaj tako poročajo nemški listi.

## Koroški nacisti zbirajo podpise proti Jugoslaviji

Ob koncu januarja so nekateri znani nacisti zbirali v Podjunijski dolini podpise za izjavo proti priključitvi slovenske Koroške k Jugoslaviji. V okolici Sinčevasi je skuhal zvižčan izjavljati podpise znani bivši nacist Jernej Mekš. Izdajal se je za zastopnika politične organizacije koroških Slovencev, vendar mu noben Slovenec ni hotel podpisati predložene izjave, ki so jo podpisali le bivši nacisti in ljudje, ki imajo zaradi svojih zločinov slabo vest ter se boje pravične Jugoslavije.

## Prešeren v partizanskem tisku

Že v najtežjih pogojih osvobodilne vojne smo na neštetihi primernih dokazali, da počemo graditi samo nove podobe slovenski kulturi, da sprejemamo tudi vso bogato slovensko kulturno dedščino, vse, kar nam je dobrega in plemenitega zapustila preteklost. Se več: Prešeren na primer je doživel že lani, v partizanih, še bolj pa letos, v prvem letu svobode, tako počastitev, kakršne niso nobena doba prej ni dala.

V čas osvobodilne vojne so padli trije pomembni jubileji naše kulturne zgodovine, tri stoletnice: stoletnica Jurčičevega in Gregorčičevega rojstva, isto leto pa stoletnica Prešernove »Zdravljice«. Jurčiča ni počastil samo naš tisk, na njegovem domu v Muljavi so mu postavili partizanski spominski ploščo. Ko so pozneje belgardisti zasedli vsa ta plošča razbili in zaorali vsako sled za njo.

Stoletnico Gregorčičevega rojstva smo počastili z lepo tiskano izdajo njegovih pesmi, hkrati s to pa je izšla tudi brošura o njegovem življenju in delu. V »Slovenskem poročevalcu« je pisala o njem Milena Mohoričeva, v »Ljudski pravici« Mile Klopčič. Se vse bolj pa je počastila Gregorčičovo stoletnico njegova ožja domovina. Vso Primorsko je zjela takrat val Gregorčičevih proslav z govori, deklamacijami in petjem, o njem so pisali vsi pokrajinski listi, pokrajinske tehnike so izdajale njegove pesmi, ciklostirane in z napevi.

O Prešernu pa smo pisali v našem osvobodilnem tisku že od vsega začetka. Pred njegovim rojstnim dnem leta 1941 je pisal »Slovenski poročevalec« (29. novembra): »Se nikoli ni slovenski narod proslavil obletnice Prešernovega rojstva v tako usodnem razdobju kakor letos. In še nikoli nam ni nesmrtna Prešernova pesem govorila tako iz srca kakor letos. Slovenski narod črpa svoj program iz samega sebe, iz svojega narodnega in ljudskega hotenja, ki ga je sodobno dogajanje do kraja izoblikovalo, ki ga je pa čudovito zjela že Prešernov genij, genij pristnega slovenskega duha.«

Ze dva meseca kasneje, pred obletnico Prešernove smrti (dne 31. januarja 1942), pa je »Slovenski poročevalec« poudarjal, da obhajamo obletnico Prešernove smrti v najhujši sužnosti, obnem pa v letu, ki naj uresniči Prešernovo nesmrtno napoved: »Največ sveta otrokom sliši Slave.« Oba članka so spremljali verzi iz »Zdravljice« in odlomki iz Črtomirovega govora.

Ze decembra 1941. leta je objavila tudi »Osvobodilna fronta«

v drugi, tiskani številki svojega prvega letnika uvodnik z naslovom »Praznik Prešernovega rojstva«.

Prešernu je posvečena tudi znamenita Zupancičeva pesnitev »Tja bomo našli pot«. To je poslal Zupancič partizanom pod psevdonimom dr. Anton Pesnik. Nešteto krat smo jo recitirali, večkrat pa je bila tudi natisnjena.

Povod za Prešernove počastitve pa sta nam dala predvsem dva dogodka: stoletnica »Zdravljice« in odlok Predsedstva SNOS-a o proglasitvi Prešernovega dne za kulturni praznik slovenskega naroda. Če smo ugotovili pri Gregorčiču, da se je udeleževala njegovega slavlja v urvi vrsti pesnikova ožja domovina — Primorska — velja tudi za Prešerna, da je doživel stoletnica »Zdravljice« največji odmev na Gorenjskem. Tako je izdala pokrajinska tehnika »Trilof« na Gorenjskem za stoletnico izredno lepo opremljeno izdajo »Zdravljice« v velikem formatu in večbarvnem tisku, s celostranskimi linorezi tov. Janeza in vinjetami tov. Vihra. Ta knjiga velja za enega najlepših partizanskih tiskov. Ob tej priložnosti je objavil tudi »Slovenski poročevalec« daljši članek Viktorja Smoleja »Ob novini leta 1844«, napisan ob stoletnici »Zdravljice«.

»Triglavske odmevi«, glasilo XXXI. divizije, ki se je borila tudi na Gorenjskem, so posvetili svojo tretjo številko ob koncu leta 1944 stoletnici Prešernove »Zdravljice«, tehnika »Porezen« na Primorskem pa je natisnila brošuro »Stoletnica Prešernove »Zdravljice«, ki jo je zdal Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte. Naša VII. udarna brigada, ki je nosila ime Franceta Prešerna, pa je izdajala svoje glasilo z naslovom »Največ sveta otrokom sliši Slave«.

Vrh partizanskega »prešernoslovja«, če smemo tako reči, pa pomeni februar 1945, ko je bil z odlokom Predsedstva SNOS-a proglašen dan Prešernove smrti za kulturni praznik. Temu dogodku so posvetili mnogo pozornosti tudi naši časopisi. »Slovenski poročevalec« je objavil poleg izvirnega besedila Odloka tudi članek Borisa Kidriča »Nekaj misli ob obletnici Prešernove smrti«, ki ga je zdaj ponatisnila »Ljudska pravica«. Ob tej priložnosti je nastal tudi linorez Franceta Miheliča — ta je po mnenju dr. Fr. Kidriča najvernejša upodobitev Prešerna iz za njegovo obdobja njegovega življenja. Prvič je bil odtisnjen v »Poročevalcu« 5. februarja 1945. Odlók je ob-

javila tudi »Ljudska pravica«, »Novice«, ki so bile takrat dnevnik za Dolenjsko in Notranjsko, pa so natisnile Prešernu posvečen uvodnik »Prost naj bo Slovenec dom«. Z oznako »Na položaju 1945« je izšla takrat tudi brošura »Prešeren — glasnik naše borbe in naše svobode«. Med tiskarji, ki so v zvezi s Prešernom, se moramo ustavit še ob vabilu na proslavo, ki jo je priredilo Predsedstvo SNOS-a lani 8. februarja v Črnomlju. To vabilo,

## Prešernova proslava v Drami

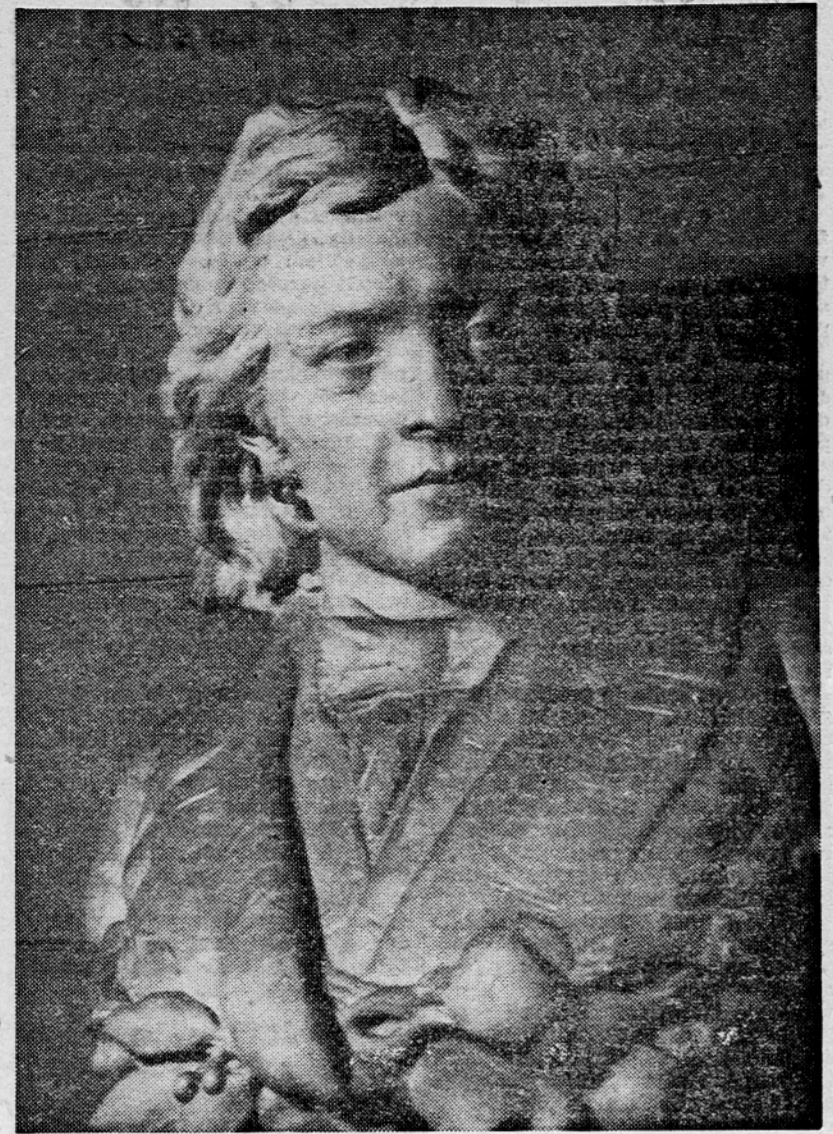
Slovensko narodno gledališče je počastilo Prešerna v sredo ob enajstih dopoldne s svečano proslavo v dramskem gledališču. Največji poudarek tej prireditvi je dal Oton Zupancič s svojo uvodno besedo, v kateri je poudaril večnostni pomen Prešerna, ki ni nikakršna muzejska veličina, ampak ima svojo veljavo v vsaki dobi in je vedno živ. Primož Trubar, je dejal, je opravil hvalevredno delo s tem, da nam je dal prvo knjigo. Vendar — ko bi nam je ne dal Trubar, dal bi jo kdo drug. Prešeren pa je neadomestljiv. V zadnjem delu svojega govora pa je navezal Zupancič delo na našo dobo in na naš osvobodilni boj.

Drugi del Prešernove proslave so izpolnili prvi igralci naše Drame, ki so recitali najboljše in najznačilnejše Prešernove pesmi: Strunam (Elvira Kraljeva), Dekletam (Vida Levst-

ki ima na naslovni strani Jakčev profil Prešerna, sodi med najlepša dela partizanske grafike.

To, kar je zbrano v tem kratkem pregledu, pa še niti od daleč ni vse, kar smo v partizanih napisali o Prešernu. Zlasti v gorenjskem tisku se spominjam še vrste preprostih, pa na moč toplotno napisanih člankov ob raznih obletnicah.

Precej zgoraj naštetih tiskov lahko vidimo tudi na Prešernovi razstavi v Mestnem muzeju, v posebni omarici, ki ji pravijo »partizanski kotiček«. dm



Alojz Gangl: Pesniški lik dr. Franceta Prešerna

Ena izmed najlepših likovnih upodobitev našega prvaka vezane besede. Kip je upodobljen po vseh tedanjih znanih virih o pesnikovi podobi in je izklesan iz kararskega marmorja. Ta upodobitev ima zanimivo ozadje. Prave Prešernove podobe prav za prav nimamo. Ohranjeni sta dosedaj dve znani upodobitvi, ki naj bi kazali pesnika takega, kakršen je bil. Prva: mala podoba, Prešernovega znanca, nemškega slikarja Goldensteina, ki je pesnika naslikal po spominu, po pesnikovi smrti. Objavil jo je prvič takratni lastnik in prešernoslovec Levce. Ta upodobitev je obštetno zarisana: ima anatomske napake, kar kaže, da slikar tudi proporcij obraza ni podal povsem pravilno.

Druga upodobitev: mala bežno risana slika prefinjenih oblik, kaže mladega moža v bidermajerski obleki v profilu in je delo ljubljanskega slikarja Matevža Langusa (iz njegove skicirke — nekdanj last graščaka Straha, danes Narodne galerije v Ljubljani). To upodobitev je prvič objavil tedanji urednik Ljubljanskega Zvona pesnik Anton Askerc leta 1900 v 12. zvezku, ki je izšel kot samostojno zaključena knjiga z naslovom »Prešernov album«.

Kako je nastala ta Ganglova umetnina? Pokojni Gangl se je vestno držal obeh teh virov, vseh opisov življenja in že umrlih ljudi, ki so pesnika dobro poznali. Obeh virov se je posluževal po navetu svoje prijateljice Prešernove hčerke Ernestine Jelovškove. Prešernova hčerka je bila v izrazu, oblikah in potezah obraza, posebnost v očeh zelo podobna svojemu očetu, zato je kipar Gangl tudi njo uporabil za model temu Prešernovemu liku.

Ko je Gangl ustvarjal to umetnino, je imel tudi že svojo zamislo in natančen načrt za celotni Prešernov spomenik, ki bi stal, če bi prišlo do izvršitve, na prostoru pred Narodno galerijo. Ta soha je samo drobce tistega, kar bi prišlo. Žal do te izvršitve ni prišlo.

## Odredba ministrstva za prosveto NVS o podeljevanju nagrad za umetnost in znanost

1. člen. Ministrstvo za prosveto NVS podeljuje vsako leto na dan Prešernove smrti dne 8. februarja do deset nagrad po dinarjev 20.000 (dinarjev dvajsettisoč) in sicer do pet za umetnost in do pet za znanost.

2. člen. Slovstvene umetnine predlaga ministrstvu za prosveto v nagraditev Društvo slovenskih književnikov, glasbena dela Glasbeni svet pri ministrstvu za prosveto, dela upodablajočih umetnikov, Društvo slovenskih upodablajočih umetnikov, znanstvena dela pa Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani.

3. člen. Končni izbor del, ki naj se nagrade, opravi posebna komisija pri ministrstvu za prosveto. Člani te komisije so poleg štirih zastopnikov ministrstva za prosveto, ki jih imenuje minister za prosveto, še po en zastopnik Akademije znanosti in umetnosti, Društva slovenskih književnikov, Glasbenega sveta pri ministrstvu za prosveto in Društva slovenskih upodablajočih umetnikov.

4. člen. Pri podelitvi nagrad se upošteva dela, ki so izšla, bila izvajana ali razstavljena v predhodnem letu.

5. člen. Prve nagrade se bodo podelile dne 8. februarja 1947, pri podeljevanju prvih nagrad se imajo upoštevati dela od dneva osvoboditve v letu 1945 do konca leta 1946.

6. člen. Za izplačilo nagrad postavlja ministrstvo za prosveto NVS vsako leto v svoj proračun posebno postavko.

7. člen. Ta odredba velja od dneva objave v Uradnem listu. Ljubljana, dne 5. februarja 1946.

Minister za prosveto: dr. FERDO KOZAK I. r.

## Železničarji slavijo Prešerna

Pet sindikalnih podjetnic z območja železniških delavnic in postaje Ljubljana-Siška je priredilo po volitvah obratnih zaupnikov skupno Prešernovo proslavo.

Z vseh petih volišč so se po izvršenih volitvah zbrali železničarji in železniški delavci k Prešernovi proslavi. Prišli so v sprevidih, z zastavami, petjem in godbo, da se po veliki zmagi svobodnih volitev, borbeni in enotni v mislih in delu pomudijo v spominu pri velikem slovenskem pesniku. V vozovni delavnici, ki je bila za to priliko svečano okrašena, se je zbralo nad 1200 tovarišev in tovarišic. Taki, kakršni so na delu, taki so prišli pred Prešerna, v delovnih oblekah, premikači s signalnimi zastavicami, nekateri še potnih čel. Pred Prešernovo podobo se je zbralo resnično delovno ljudstvo, ki mu je Prešeren že pred sto leti pokazal pot do svobode in neodvisnosti. Delovno ljudstvo je prišlo povedat svojemu duhovnemu vodniku, da je zdaj ta boj dobojevan.

Proslavo je pričel predsednik kulturniške podružnice tov. Koprivec

Andrej. Pevski zbor »Sloge« je zapel »Mi vstajamo«. Od Urala do Triglavca in zanosno »Slava delu«. Potem je tov. Gornik poljudno orisal podobo Franceta Prešerna in njegov vpliv in pomen za razvoj slovenskega naroda. Orkester signalne delavnice je udarno zaigral »Slovensko koračnico«, tovariša sta prikupno zapela duet »Luna sije...«, tov. Kremžar pa je močno recitiral Prešernov »Uvod h krstu pri Savici«. Po venčku partizanskih pesmi je tov. Vida recitala »Sonete nesreče«, nakar je zveznik tajnik tov. Gabrovšek Jože naglasil pomen Prešerna za osvoboditev slovenskega naroda. To, kar danes imamo in kar smo si priborili, o tem je nekoč sanjal veliki Prešeren. Bil je glasnik delovnega ljudstva in kot tak živi danes bolj ko kdajkoli v srcih in dušah delovnega ljudstva. Železničarji in delavci so sproščeno in iz srca vzklikali Prešernu, maršalu Titu, generalistu Stalinu, naši in Rdeči armadi, ljudski oblasti in svobodno izvoljenim delavskim zaupnikom. Proslava je bila zaključena s petjem »Hej Slovanci«.

## Razstave v okviru Prešernovega tedna

V Prešernovem tednu so v Ljubljani odprte naslednje razstave: 1. Prešernova spominska razstava v Mestnem muzeju (Auerpergova palača) na Napoleonovem trgu, dnevno od 10. do 16. ure. 2. Umetnostna razstava v Jakopičevem paviljonu, ki jo je priredilo Društvo slovenskih upodablajočih umetnikov v Ljubljani, odprta dnevno od 9. do 17. nepretrgoma. 3. Razstava partizanskega tiska v Narodni galeriji, odprta dnevno od 8. ure zjutraj do 19.

## Udeležimo se Prešernove proslave na Vrbi!

Drevo bo slavnostni zaključek Prešernovega tedna s simfoničnim koncertom v veliki dvorani Uniona. Uvodno besedo bo govoril prosvetni minister dr. Ferdo Kozak. Koncert izvaja Tržaška filharmonija. Na sporedu so skladbe slovenskih skladateljev. Začetek točno ob osmih. - Vstopnice so ves dan v prodaji v Matični knjigarni, zvečer pa pri blagajni v Unionu.



Ljudi partizan-invalid je prišel na Prešernovo razstavo v Mestni muzej

## Marijana Grom, pesnikova nečakinja pripoveduje o Prešernu

Katra so bili sicer precej huda ženska. O, gospod pa ne! So bili tudi Katra zelo molčeca. Nisem slišala, da bi se bila s stricem kedaj kregala. Sploh so bili Katra izmed tistih žensk, ki niso hodile po družbah. Le enkrat sta se precej rišnila. Zavolj črevljev je bilo, ki so jih Katra hoteli imeti. Pa je bilo samo enkrat, kar sem jaz bila doli v Kranju. Z gospodom doktorjem je bilo zelo lahko. Saj so le molčali.

Samo enkrat, kar jaz vem, so bili stric iz Kranja v Vrbi pri Ribiču. So se nekoli tožbi šli v Kranjsko goro. Pa še takrat so kar po noči bili. So se s pošto vozili. In so na veliki cesti pod Breznico s poštnega voza izstopili in prišli doli v Vrbo. So pa rekli sestri Mini, naši materi: »Grem takoj naprej. Druzega ne, otroke mi pokaži, da jih bom videl spijoče.«

Takrat sem bila jaz med temi otroki. So se pa potem res s pošto takoj naprej peljali. Takoj po noči naprej.

Pesnik ni imel premoženja

Kako neki, ko se jim denarja pravi nič ni škoda zdela. Če jim je na misel prišlo, so kosilo napravili otrokom. Čakali so jih, ko so šli v šolo, in naročili: »Po šoli pridite k Puščavniku!« To je bila gostilna sredi mesta. Tam so gledali, kedo bo bolj hitro jedel. So se jim pa tako smejali. — Pa denar so jim na ulicah metali. Pazili so, kedo bo bolj hitro dobil, pa smejali so se jim. Otroci so gledali, kako bodo vrgli, na desno ali na levo. Potem so pa krajcarje vrgli prav predse. Take reči so jih veselile, da so se malo nasmejali. Družage je bil pa smeh pri njih zelo drag.

O Dagarinovem zažiganju

O, zažgali pa Katra doktorju niso nič pisanega. Le to so Katra pravili doma v Vrbi, da so stric sami morali v Ljubljani nekaj tega zažgati, kar so pisali. Zato, da so službo dobili. Tako so nam tudi moja mati, dohtarjeva sestra, pravili. Da bi bili pa teta Katra v Kranju stricu kedaj kaj prej požgali, ali po smrti požgali,

o — tega pa Katra niso nikoli omenili, če tudi so toliko let k nam hodili v Vrbo. — Od čuta na Breznici so k nam v Vrbo doli delat prišli. Vi (pisalec) mi to prvokrat pripovedujete, kako dolže tudi tehanta Dagarina zavoljo požiganja dohtarjev reči. To oboje je zame nekaj čisto novega. Tega nisem nikoli slišala. Pa tudi vem, da to ni res, da bi bili Katra po Dagarinovem naročilu kaj sezgali. Vi pravite, da ne gre to zoper dohtarja, da gre le zoper tehanta, in da ste o tem brali in šla ljudje o tem govore. Vi le prašate, če so tehant rekli Katri, naj kaj tega zažge, kar so dohtar pisali. To pa s Katro ni moglo biti. Ne Katra in ne pri Ribiču niso zažigali. Katra bi bili kedaj to pri Ribiču v Vrbi govorili, pa niso nikoli.

Ana Jelovškova

Katra so meni v Vrbi pravili, da je tista — Ana so jej rekli — v Kranj prišla, ko so bili dohtar za vodenico bolni in zelo slabi. Takrat so teti Katri rekli: »Ta mi dela sivo glavo.« Druzega pa niso nič rekli. V Kranj je, ko so bili na smrtni postelji, pripeljala dekle, ne vem, ali je bilo kaka štiri leta staro. Fantič je bil pa še bolj majhen, ga ni pripeljala v Kranj. Gospod so v Kranju velikokrat že prej rekli sestri Katri: »O, ta mi dela sivo glavo.« Pa gospoda

jaz nisem tega slišala, da bi bili rekli. Toda Katra so mi to v Vrbi pri Ribiču sami pravili, da so jim tako rekli. Doktor bi ne bili tako zgodaj vmrli, če bi ne bilo te ženske — saj nikoli niso bili veseli.

Po dohtarjevi smrti so se teta Katra takoj iz Kranja preselili.

Najprej so prišli k Čutu na Breznico. Tu so stanovali eno in dvajset let. Nato so šli stanovat k Ištinu v Doslavičev. Naši teti Urša in Lenka sta s Koroškega prišli na Kranjsko. Urška nekaj let pred župnik Jurijevo smrtjo. Lenka takoj po smrti. So bile pa vse tri sestre potem tu pri nas v Smokučju v Gromovi bajti. Vse tri so bile vkup. Toda to je le par let trpelo. Je eden začel na vrata trkati po noči, da je bilo vse strah. Tako so mislile, da je hodil po denar, ker Lenka in Urša sta ga imeli. Zato sta raje svoje stanovanje kupili v Zabrznici pri Trpinču. Za vse tri je bilo stanovanje pri Trpinču premajhno. Zato so Katra od Trpinča prav kmalu šli k moji sestri Katri Črnetovi, Kovačici na Blejsko Dobravo. Bil so pa komaj eno leto tam in so vmrli.

Dohtarjeva sestra in moja teta Lenka, ki so Vaša (pisatelj) pripovedovala o stricem življenju, so bili neizrečeno dobrega srca. Saj so našemu nečaku, sedanjemu Ribiču Jožu, dali vse svoje premoženje; ves

denar, kar so ga od brata župnika Jurija imeli. Prej bo meni zmanjkalo, kot vam — jim je rekel Ribič. In so dali. No, pa ni bilo tako. Skraj revica so bili. So nekaj časa potraj, ko so vse dali, še ostali v svojem zabrezniskem stanovanju. Doli v Vrbo so s kakim jerbaščekom ob roki hodili kaj iskat k Ribiču, kjer so pustili vse svoje premoženje. To so v Zabrznico na svoj dom nosili. Na zadnje so se stalno preselili v svojo rojstno hišo k Ribiču. V Zabrznici so prodali. Pri Ribiču so v marsičem pomagali. Posebno otroke, štiri Jožove starije, so varovali. Na to jih je pa tisti čevlj tako ožulil, da so zelo nesrečni postali z nogo. Desno nogo so jim morali konečno odvzeti v Ljubljani. A pomagalo ni. Rak se jim je v novo v nogo zajedel in so vmrli.

Dohtarjev dom v Vrbi je ostal brez moških. Ne brata Joža in ne Jurij, še manj pa dohtar, nobeden fantov ni hotel Ribič postati. Zato so se naša mati morali omožiti na hišo. Prišli so na hišo Joža Volk, štartarjev s Črnilca pri Brezjah.

Moje (pisatelj) slovo od Marijane Grom-Volkove v Smokučju

Dne 18. maja 1908 sem se poslovil od te odlične pripovedovalke izza Prešernovega življenja, posebno še izza njenega bivanja v Kranju.

Za Ko še pridem, vas zdravije do-

bi,« so bile moje odhodne besede. Kar vpadje mi v to slovo: »O, ne vem, če Vas bom še videla. Kadar boste na Okroglem ali v Ljubljani slišali, da sem vmrila, se pa spomnite mene.«

Ze četrtek, 21. maja, mi je postal v resnici postrežljivi brezniski župnik Tomo Potočnik, železnikar, na Okroglo ekspresne besede: »Naznanjam vam, da je danes zjutraj vmrila Marijana Gromova, Prešernova nečakinja. Pogreb bo v soboto, 23. t.m. ob pol desetih dopoldne na Rodinah. Odredil sem pokop za pol deseto, da lahko pridete z vlakom iz Ljubljane v Lesce ob tri četrt na devet in odtod na Rodine.«

Opravili smo po njej eno smrtno nočnico. Konečno sem potem ob spremlstvu župnika Tome Potočnika, železnikarja, in kapelana Josipa Bambiča, Dobropolca, na Matije Čop — Prešeren — Pogačarjevih in svoje matere na Rodinah izročil materi zemlji to predzadnje Prešernovo nečakinja.

Da sem tako mogel, mi je bilo v tolažilo. — O Lenkinih zadnjih trenutkih mi je rekla z Blejske Dobrave tu sem v Smokučju prihitela njena sestra Katra Kovačica: »Pri Lenki sem sedela. Pa nisem nič vedela, kedaj je vmrila. Je bila kar zaspala.« — Taka tih je bila Lenkina smrt.

K o n e c





# Naša vojska pri obnovi domovine



Naši borci pripravljajo les za obnovu porušenihi vasi

Po izvršeni častni nalogi osvoboditve se je naša ljudska vojska z vsemi svojimi silami in napori posvetila obnovi in izgradnji porušene domovine. Se v času težkih krvavih bojev s fašističnimi okupatorji so njene enote in boji pomagali ljudstvu zmerom in ob vsaki priložnosti. Zdati v dobi miru skuša naša vojska poleg svoje glavne naloge — naloge lastne graditve in krepitve — z velikimi napori pomagati ljudstvu, da bi se zacelile rane, ki mu jih je prizdejala vojna in dolgaletna okupacija. Ni ga skoraj tistišča v narodnem gospodarstvu, na katerem ne bi enote in borci naše vojske z vsemi močmi prispevali na pomoč ljudstvu in ljudskim oblastem in to z materinskimi sredstvi in z delovno silo. Pri tej pomoči sodeluje vojska zlasti pri gradnji porušenihi in požganihi vasi in oaravli, pri popravilu cest in železnihih prog ter v graditvi mostov. Prav tako sodeluje vojska pri vseh delih na polju. V skupinah in posamično so naši borci pomagali pri obdelovanju zemlje, pomagali so na njihavihi siromašnih kmečkih družin, ki so ostale brez oročev in sejalcev. Prav tako je pomagala naša Armada siromašnemu ljudstvu z življenjskimi potrebščinami in s prispevki iz denarju. Vsa ta uspešna in raznolika pomoč, ki jo je naša ljudska vojska pospevala ljudstvu, je bila izraz in dokaz velike ljubezni naše vojske do domovine, ljubezni, ki jo sleherni borec izkazuje in jo do svojega naroda, do svojega ljudstva.

V zavesti kakešne ogromne važnosti je čim hitrejša vzpostavitev prometa v državi, je vojska storila vse, da bi redni promet čim prej in čim uspešneje stekel. Vojska je sodelovala pri številnih popravilih poti in železnihih prog, pri katerih so borci prispevali na desetti čedelovnih dni. Dalje je vojska samo v prvih treh mesecih po osvoboditvi zgradila 139 večjih in manjših mostov. Da bi organi ljudske oblasti čim lažje obvladali težave v pomojniskanju prevoznih sredstev, so enote naše vojske dale na razpolago 30 kamionov za stalno uporabo. Poleg tega so enote dale na razpolago za civilni prometni sektor svoja motorna vozila, kadar je bilo to potrebno. Tako je bilo v štirih mesecih z vojnimi transporti in ureditvi prepejenih 6640 ton raznega gradbenega materiala in življenjskih potrebščin v skupni dolžini 120.979 km. Naša vojska je mnogo pripomogla k vzpostavitvi lokalnega prometa in odstopila za stalno uporabo 1600 voz in 4658 konj. Posamezne enote odstopajo za začasno uporabo ljudstvu svoje vozove in konje.

Poleg pomoči kmetom pri obdelavi zemlje, je dala vojska ljudstvu 10.000 konj in 3000 kočov polpne vprežne opreme. Istočasno so prejeli kmetje 2511 konj v uporabo za dobo enega leta. Dragoceno pomoč so prispevale enote naše vojske ljudstvu v opustošenihi in po okupatorju izropanihi krajih. V času treh mesecev po zaključku vjane je bilo razdeljeno ljudstvu tel kočevj 1.150.000 kg koruzne in pšenične mčke, 300.000 kg fižola, me a, testenarj, sladkorja in soli, 250 tisoč kg riža, margarine, marmelade, sira in masti ter drugo 260.000 kg raznih drugih življenjskih potrebščin. Borci vsaki dan dele hrano prebivalstvu, v prvi vrsti siromašnima otrokom.

Na polju higijene in zdravstva je naša vojska prav tako nudila veličko pomoč. Se v času vojne so vojaški zdravniški naše Armade opravljali pregledje po vseh ter pomagali pebivalstvu z zdravili. Tudi po vojni pomagajo vojaške bolnice in zdravni-

ci pomoči potrebnemu prebivalstvu. Tako je bolnica ene same divizije izvršila v 4 mesecih 560 ambulantnih in 30 rentgenskih pregledov, dočim je potujoča bakteriološka ambulanta mesece dni obiskovala vasi in naselja krog Krškega in Brežice z nalogo pobiranja in zatiranja nalezihih boleznij in epidemij. Vsaš dan prevažaj vojaška sanitetna vozila botnike iz vasi in mest v primeru nužne pomoči. Prav tako so borci sodelovali pri popravilu nekaterih porušenihi in poškodovanihi bolnic, zavodov in sanatorijev.

Tudi pri obnovi kulturnih ustanov je naša vojska prispevala svoj delež. Samo dve diviziji sta v kratki dobi popravili 16 porušenihi in poškodovanihi šol. Teh obnovitvenih del so se zlasti v velikem številu udeleževali mladi borci. Tako je n. pr. mladina čete za zvezo neke divizije poleg svoje vsakodnevnega opravljanja vojaških dolžnosti delala še štiri ure na

dan pri popravilih osnovne šole na Grosupljem, da bi bila šola čim prej lojrajena in bi se pričel pouk. Borci zkažejo veliko ljubezen siromašni olski mladini. Poleg pomoči v hrani, i pogostokrat pomagajo tudi z denarnimi prispevki. Tako je mladna nekega bataljona zbrala 13.221 din in ih poslala šolski mladini v Bohinjski želi. Obenem z denarjem so poslali orci tudi pisno.

»Pošiljamo Vam naš skromni dar, pišejo v pisnu.« S tem denarjem si nabavile šolske knjige. Učite se pridno, mladi tovariši, kajti domovina to od vas zahteva, a mi bomo varovali vašo svobodo.«

Mladina nekega drugega bataljona je zbrala večjo vsoto denarja in ga poslala čiraomaški šolski mladini Trsta. Tuda borci ne pomagalo samo šolan in štistki mladini, ampak store vse, kar p emorejo za dvig splošne ljudske kulture. Tako so borci neke brigade popravili vrsto samo-tan-skih poslopj v bližini Grosuplja in jih izročili ljudstvu. V teh poslopjih so naše strehe razne kulturne ustanove žena, mladine in pionirjev. V Gmeljnihi je mladina neke vojaške enote dvigrala iz ruševin ponosno zgradbo ter jo podarila vaški mladini. Danes je v tej zgradbi Mladinska dom.

Poleg navedenihi del in neposredne pomoči ljudstvu je naša armada mnogo storila in pomagala tudi na vseh ostalih sektorjih obnove domovine. V znamenju kampanje, zbiranja starega železa, gume, papirja in stekla so borci z vsemi razpoložljivimi sredstvi in silami prispevali k razvoju naše mlade industrije. Zbrali so na stotine vagonov industrijskih sirovin. Neka divizija je sama zbrala za 200 vagonov starega železa, a mladina neke druge divizije 78 vagonov.

Tako naša vojska častno in v kar največji meri sodeluje pri obnovi domovine, sodeluje iz srca, z isto ljubeznijo, s katršno se je borila na bojniem polju za svobodo in srečno bodočnost svojega ljudstva. (P. članku Andre Gabeliča iz »Narodne armije«.)

18. 6. — Sonce stoji pribito na nebu in žge, žge... Nad kuhinjo se vrtinčijo tenki zvitki dima. Večerjo kuhajo. Oči nas izdajajo, ko se spogledujemo in srečujemo: tako temno in sovražno se svetlikajo, ko gremo po juho, da je kdo naših tovarišev ne bi dobil malo več kot jaz, pobil bi se s komer kolj za žlico te prekuhanave vode... In spet se vdano nasmehnejo oči, ko je večerje konec, ko se trikrat na dan napišje in potem s polnim, napetim želodcem vležeš na svoji leseno ležišče in gledaš nepremično v zrak... Nove gostje prihajajo v slavno letovišče za slovensko mladino in z njimi nove vesti — žalostne in vesele — iz domovine...

## ODLOMKI IZ DNEVNIIKA

(Internacijsko taborišče v Gonarsu)

16. 6. 1942. — Kmalu bo mesec dni, kar sem zapustil domačo zemljo, svojo sobo s študijem, knjige, rože na oknu in spomine na mlado ljubezen. Zdati živim daleč od slovenske zemlje v taborišču P. M. 3200 pri Gonarsu, v kraju, ki ga še nikoli nisem slišal, in še danes ne vem, kje se natančno nahaja. Uživam to neizmerno furlansko nižino, ki je oči niso navajene, in samo proti večeru ali zgodaj zjutraj se pogled ustavi na modrih gorah v daljavi. Tako rad gledam te pravilne slovenske gore, ki jim nihče ne ve imen... Nič ne delamo, samo govorimo. Govorimo in sanjamo o svobodi, o življenju in o bodočnosti. Vse drugo je ostalo daleč za nami, preteklost za nas nima več pomena... Misliti na preteklost je preveč hudo, kajti spomini nas dušijo, ubijajo, z njimi v srcu še vse teže prenašamo enoličnost dneva. O, ničesar več ne morem razločiti od preteklosti, vse, kar je bilo v mladosti greda, mračnega je izginjlo in ostalo je vse kot en sam opojen spomin, kot pesem, ki jo človek vedno rad sliši... Prelepa je bila naša mladost in prelepa pomlad, da bi jo mogli zadržati pri sebi... zbežala je, izmuznila se iz trepetajočih, okrvavljenih rok in kdo ve, če jo bomo še kdaj našli...

17. 7. — Počasni, čisto po načrtih hiramo. Zdati odnesejo enega, zdati drugega. Najprej iz barake v bolnišnico in od tam na pokopališče. In življenje spet teče naprej. Spet omahne kdo, zruši se pri pozoru na apelu, primejo ga in odnese — pa je konec. Nihče se več ne zmeni zanj, kajti izgini je iz števila prisotnih in baraki.

5. 7. — Lačen sem in čakam. Čakam na kako pismo od doma, na paket z živežem, a ne dočakam ne enega ne drugega. Včasih se me polašča obup nad vsem, v dnu se mi včasih vse ruši, če se vdam sanjam in hrepenenju, kateremu sem se toliko časa

# Po domovini

## BOSANSKI IN JESENIŠKI PIONIRJI

Pionirji jeseniškega okraja in bosanski pionirji so iz prve okrajne pionirske konference na Jesenicah dne 26. januarja poslali maršalu Titu brzojavko: »Tov, Tito, naš največji učitelj in vzor junaka v borbi in delu za koristi ljudstva! Prejmite to, maršal od nas iskrene pozdrave! Objubijamo Vam, da bomo z vso pozhrtvovalnostjo doprinesli svoj delež za obnovo naše porušene domovine. Poostriili bomo napore pri učenju, da bomo mogli uspešneje pomagati dograditi to, kar so pod Vašim vodstvom začeli hrabri borci v borbi za lepšo bodočnost naših narodov. Ena izmed glavnih nalog, ki smo si jih zadali, je utrjevanje bratstva do bratov Bosančkov, ki so v našem kraju.«

V resoluciji podpredsednika Zvezne vlade Edvardu Kardelju prosijo, naj bi neuklonljivo brani naše pravice do Trsta.

## OB VOLITVAH ZAUPNIKOV

Uslužbene radijske službe Slovenije so poslali s svojih volitev delavskih zaupnikov Centralnemu komiteju KPS sledečo resolucijo:

»Prvič, odkar obstoji Radio Ljubljana, si njevoji nameščenci volijo svoje zupnike. Zavedamo se, da so si delavci in nameščenci priborili te pravice v prvi vrsti zaradi neustrašne in nepopustljive borbe Komunistične partije, ki je zala organizirala Osvobodilno fronto, povesti narode Jugoslavije v borbo za njihovo svobodo, izvojevati zmago nad okupatorjem, priboriti ljudsko demokracijo in usvariti ljudsko oblast ter zagotoviti delovnemu ljudstvu njegove osnovne pravice.

Prosimo Vas, da tolaščite Centralnemu komitetu Komunistične partije Jugoslavije in našemu ljubljenemu maršalu tov. Titu brezmejno navdušenje, ki ga mi tehnik Radiocentra, Radia Ljubljana in njenihi postaji, inženjerji, upravno in programsko osebje, glasbeniki in umetniki Radia Ljubljana delimo z vsem delovnim ljudstvom Jugoslavije ob izvojevanju pravic pod vodstvom Prekaljene Komunistične partije. Zagotavljamo vas, da bomo pravice, ki smo si jih priborili, znali braniti.

Podobne resolucije so ob priliki volitev delavskih zaupnikov poslali Centralnemu komitetu KPS tudi delavci in nameščenci Zveze poštnih uslužbencev Ljubljana I., sindikalnih področij v četrti Moste, podružnice ZPPDNJ postaja Ljubljana in Ljubljanske mestne pilarne.

## DELVNA MLADINA V TREBnjEM

Preteklo nedeljo 3. t. m. smo šli na postajo v Trebrenj na prostovoljno delo obnove. Staro postajno poslopje je bilo na pol porušeno. Treba je bilo do temelja podreti staro, da bi do mogoče zgraditi novo. Že pred 8. uro so prihajali vneti prostovoljci, ki so bili potem ves čas dela najmarljivejši. Ob osmih je prišla tudi vojska. Krampj so peli in se lomili, samokolnice so cvilile. Pionirji so čistili opeko od ometa in zlagali v samokolnice. Vsakdo je našel svojo zaposlitev. In postaja se je nivala, stene so padale. Dober zgljed je podal 13 letni France Naglič iz Trbovelj, ki je ob 10. izstopil med drugimi potniki in Trebrenjem. Ker odpelje vlak proti Sevnici ob 16., je France vrgel nahrbtnik na sneg in se takoj pridružil mladim prostovoljcem, ki so ga veselo sprejeli.

Kmalu popoldne smo videli uspehe svojega dela. Razglašeni so bili zmagovalci dela delovnega dne. Veselo sta se smehljala Bončičova dva, bratec in sestrica, oba pod desetim letom, ko sta se slišala z najboljšimi iz vojske. Vojak Pavliha je bil naložil nad 220 samokolnic, drugi niso zastojali. Le malo smo se menili za ostajale. Le malo smo se menili za nekateri, ki so nas hodili samo gledat in so stali ob strani prekritih rok. Delovni prostovoljci vemo, da je le od našega dela odvisno, kdaj bo v Trebrenjem zavihrala naša trobojnica na novem postajnem poslopju.

## IZ NOVEGA MESTA

Težko pričakujemo dokončne pozjzave našega šolskega poslopja, ki je bilo med vojno uničeno. Za prvo sijo smo imeli v šolske namene sobo v starom sodišču ter štiri učne sobe v frančiškanskem konviktu. Ti je bil ves pouk učencev osnovne šole pa še Bosančeki so prišli na svoj račun.

## VARČUJTE Z DRŽAVNO, LJUDSKO LASTNINO!

17. 7. — Samo da bi se še vrnil, da bi se vrnil živ domov; da bi še enkrat videl vso lepoto, ki je

januarja lahko vselili in začeli s poukom, v osnovni šoli in otroškem vrtcu. Otroci so veselji, da so spet v svojem pravem domu. Pridno se uče. Udeležujejo se pa tudi pri izvenšolskem delu tako pri Pomladku Rdečega križa, kakor pri pionirjih, sedaj se pripravljajo na proslavo v kulturnem tednu.

Stokovno-nadaljevalna šola je pričela s poukom 16. t. m. Pouk je sicer nekoliko otežčen, ker njo še vsi prostori urejeni ter manjkajo še učila in oprema. Toda s pozhrtvovalnim delom in nesebičnostjo premagujemo tudi take težave, da bomo čimprej dosegli svoje cilje.

## ZAHVALA ŽENAM IZ SIŠKE

Naši borci iz vseh krajev naše domovine, ki se zdravijo v Centralni vojni bolnici v Ljubljani so se ponovno prepričali o veliki ljubezni in požrtvovalnosti našega ljudstva.

Pred dnevi so naše ranjence obiskale tovarišice AFZ iz rajona Šiške ter jih obdarile.

Vsi borci-ranjenci Centralne vojne bolnice v Ljubljani se najlepše zahvaljujejo ženam iz Šiške za njihovo pozhrtvovalnost in človekoljubje ter objubljajo, da bodo po ozdravljenju še nadalje budno stalji na braniku domovine.

## Ranjenci Centralne vojne bolnice.

## DELITVE ZEMLJE V PIŠECAH

Konec januarja smo deliti zemljo tudi v Pišecah. Skoraj do polnoči je trajalo ljudsko zborovanje, kjer so bili dokončno določeni agrarni interesi, ki naj naslednji dan prejmejo zemljo. Razdelili smo 86 ha zemlje med 46 interesentov, ki so bili skoraj vsi borci.

## SV. BOLFENK NA KOGU

Po končani vojni smo začeli z velikim vno mo obnavljati močno porušeno vas. Da bi bila obnova uspešnejša, smo delo organizirali ter ustanovili obnovitveno zadrugo, ki je vzela pobudo v svoje roke. Tako smo do sedaj začelili že precej ran, postavili nove krove in uredili stanovanja. Vsi dohodki so bili v prvi vrsti uporabljeni za popravilo domov. Mnogo gospodarskih poslopj pa še čaka objave. Sedaj imamo v načrtu obnovo javnih poslopj, zlasti šole, kmetijske hranilnice in posojilnice, župne cerkve in župnišča. Sešek Ivan

## IZ NOTRANJH GORIC

Dnevno beremo, kako posamezni kraji telamujejo bodisi v delu, obnovi, gospodarskem napredku, v kulturnem življenju itd. Priljubljeni smo in sklenili, da ne bomo zastojali. Združili smo se, da z delom in pozhrtvovalnostjo dokazemo, da smo kos današnjim nalogam. Naši možje in fantje so vzeli v roke gospodarstvo, seveda jim je v prvi vrsti pri srcu obnova. Organizirane so naše žene, ki so pokazale, da v svojem them delu tudi store mnogo konistejo. Mladina se pripravlja na prireditve, ter je priredila že več uspeših iger.

Dela za obnovo je pri nas veliko. Vse okupatorske bunkerje smo porušili sami in vzpostavili opeko na kraj, kjer se budo obnavljale hiše in šola. Deloma smo popravili že gašleto dvo-rano, v kateri se tedensko sestaja naše ljudstvo. Štirinajstodnevno ima naš krajevni ljudski odbor sestanek volivcev. Imamo odbor za agrarno reformo, in odbor za pobiranje črne borze in špekulantov, ki je uspešno na delu. Pripravljali odbor za »Nabavljajno in prodajno zadrugo je ukrenil vse potrebno, da bo začela zadruga poslovati že v začetku februarja.

## IZ ROGATAČA

Prosvetno delo je bilo v Rogatu že pred vojno zelo živahno. Naši zavodni ljudje so se tuhi na ta način zoperstavljali kulturnobudovski propagandi, ki je v naših krajih razširjala svoj strup. Po osvoboditvi smo s podvojeno silo pristopili k prosvetnemu delu, posebno naša mladina se pridno udeležuje. Uprizorila je že več odeskih del iz narodno osvobodilne borbe, med njimi tudi Klopičjevo »Materc«. V nedeljo 27. januarja je prosvetni odsek skupno z mladino priredil komedijo »Maturac. Cisti dobiček prireditve v znesku 5000 din je naklonil Krajevnemu ljudskemu odboru, da ga uporabi v socialne namene. Ljudski odbor je ta znesek deloma že razdelil med najpotrebnejše v kraju.

Tudi politično delo se je razgibalo. Na sestankih, ki so dobro obiskani, smo živahno razpravljali o ustavi in z nič manjšim zanimanjem tudi o agrarni reformi. T. T.

## GASILCI NA NOTRANJSKEM

Slovensko gasilstvo je bilo že pred vojno na lepi stopnji, še bolj pa se bo razvilo v novi državi. Kraji so tekomovali med seboj, nihče ni hotel zaostajati. Kar je bilo slabosti in napak, jih bo treba v novi organizaciji odstraniti, pa bo vse v najlepšem redu. Okupatorjevo opustošenje po naši domovini je uničilo tudi neznanško mnogo truda naših gasilcev. V marsikateri vas stoje samo še ožgane ruševine nekad skrbno urejenega Gasilskega doma in ključje po obnovi. V drugi vasi pa je morda dom še cel, toda oropan dragocenega materiala, ki so ga ga bile zbrale pridne roke. Ko bo zdatj po novi ustavi vse naše društveno življenje še bolj pozviljeno, se strmino tudi gasilci v svoje vrste. Naše gasilstvo, ki izhaja iz ljudstva, je dalo mnogo junakov v narodno osvobodilni borbi. Zdatj pa naj bodo vsi slovenski gasilci junaki obnove in zvesti varuhi dragocenega ljudskega premoženja.

## TUDI CINCARIJI ZBORUJEJO

Pripadniki cinarske narodnosne manjšine na našem skrajnem jugu se okoriščajo s pravicami, ki jih uživajo v svobodni Jugoslaviji in so nedavno imeli svoje prvo zborovanje v Djev-djeliji, Božin Atanasov iz vasi Huma, ki je vodil zborovanje, je rekel: »Prejšnje čase so bili Cincariji preganjani in niso smeli govoriti v svojem jeziku. Danes pa imajo enake pravice, kakor vsi narodi Jugoslavije in izvajajo vse pridobitve štiriletne borbe.« Izvolil so svoj odbor, ki se bo potrudil, da dobi jo v kratkem v Djev-djeliji prvo ljudsko šolo, kjer bodo cinarske otroke poučevali v materniščini.

## OBDOJENI PLENILCI HRVATSKEGA LJUDSKEGA PREMOŽENJA

Prej družinim ljudskim sodiščem mesta Zagreba je bila velika razprava, na kateri se je morala zagovarjati celo vrsta brezvestnih ljudi, ki so v času vojne neusmiljeno plenili hrvatsko ljudsko premožanje v korist okupatorjev. V tako imenovani »nezavisi državi Hrvatski« je bilo več ustaških roparskih ustanov, ki so imenovale »Zemprax«, »Zaprosotkaz«, »Dopos« in podobno. V teh ustanovah so se znašli brezobzirni ljudje, pohlepni po dobitku, ki so v lastni prid in sovražnikovo korist brezobzirno plenili po vseh, zlasti tudi tam, kjer je okupator požgal živina, perutnina, maščobe, poljski pridejli, skratka vse, kar koli je koristilo nemško-ustaskim razbojnikom, vse je bilo zaobseženo s hitlerjevskim načrtom »totalne mobilizacije«. Ko pa so začeli, da se jim bliža konec, so organizirali posebne vleke z namenom, da bodo odpeljali z nemškimi okupacijskimi tolparji vso hrano in drugo premoženje v Nemčijo. Toda dospela jim je roka pravice. Sveča s med njimi večji in manjši zločinci in so temu primerne tudi kazni. Večje število obtožencev je bilo obsojenih na daljše zaporne kazni, na smrt pa Josip Krizanec, Serif Saračević, Robert Viček, Vladimir Krčelič, Franjo Schweiß, Nikola Jagatič, Ignac Čoh, Hinko Alabanda, Maks Hranilović in dr. Makso Colak.

## USTASKI KOLJACI V OSJEJKU

Pred družinim ljudskim sodiščem v Osijeku se je morala zagovarjati skupina mladih zločincev, ki so med vojno odpravljali Srbe in Zide v taborišča, jih mučili ter sodelovali pri požigih in pokoljih v Liku in drugd. Obsojenj so bili: Pavel Weber, Zorislav Kunst, Nikola Somberger in Vladimir Didolič na smrt z ustrelitvijo, Ivan Košč pa na 15 let odvzema svobode s prisilnim delom. Vsi ti obtoženci so pripadali posebni ustaški četi, ki je v letu 1941. odpravila v plombiranihi živihih vozovih okrog 400 Srbov in Zidov iz Osijeka preko Zagreba v Gotič, kjer so bile žrtve na zverinski način ubite.

## LJUDSKI TOZILEC PRED SODIŠČEM

Ljudstvo povsod budno pazi, da se obnašajo vršilci javnih služb tako, da so za zgled sodržavljanom. Kdor se prepregši, mora na zagovor. Kmetje vasi Volkovje v okolici Tetova v Makedoniji so izročili sodišču ljudskega tozilca, ker je skrivnil žito. Kmetje so vedeli, da je mož ob žetvi pridelal dosti žita, oddal pa je samo sto kilogramov. Pa preiskavi so našli pri njem 2380 kg pšenice. Ker je tudi drugič tmetom omogočil, da njo oddali predpisane količine žita, se bo v kratkem zagovarjal pred sodiščem.

## PODPIRAJTE VOJNE SIROTE!

nekoč nisem razumel. Pel sem in govoril o praznoti življenja, o izgubljeni mladosti, ko sem doživljal svoje življenje v najskrivnejših in najstrastnejših letopah. Vse je bila ena sama pesem — ena sama sreča. Zdatj pa je vse prazno in vse tako prekleto enolično. Vse bi dal, vse prenesel, samo da bi si ohranil golo življenje... Premalo sem ljubil domovino in premalo sem bil zvest njenim idealom, premalo sem pel o njeni lepoti. Pa so me uklenili po pravici in poslali v »novo življenje«. Danes vidim in občutim vso strahoto tega novega življenja. V starega, vsakdanjega bi se vrnil, pa če bi bilo še tako slabo, umazano, brezupno! Se tako lepega življenja v tujnihi mogoče primerjati s skromnim, brezpomembnim življenjem v svobodni domovini... 20. 7. — Vsak se skuša po svoje raztresiti v taborišču. Enih se je polastila manija petja, drugi igrajo v največji vročini odbojko — in vrag, kje dobe voljo in kalorije za to delo —, tretji izdelujejo spominske ploščice, ki jih po cele dneve brusijo iz italijanskega kovaneega denarja ter gravirajo vanje po svojem okusu; spet drugi predavajo ali predavanja poslušajo, igrajo karte, harmoniko, nekateri skušajo kaj študirati ali debatirati. Jaz sem se javil za snaženje stranišča, kar je posebno zanimivo delo te dni, ko krvava griza s polno silo opravlja svoje delo. V XII. baraki nas je morda še deset, ki smo zdravi...

# Dnevne vesti

## Koledar

Petek, 8. februarja: Janez Mat.  
**Spominski dnevi**  
11. 1849. — Umrl dr. Fr. Prešern v Kranju.  
11. 1942. — Padel Miloš Zidanšek.

## Dežurne lekarne

Danes: Lekarna Bakarčič, Sv. J. Jakobova trga 9, lekarna Trnkočzy, Mestni trg 4.

## Vremenska napoved

**ZA PETEK**  
Jasno, zjutraj mráz in nizka megla, brez dan južno.

Pogledi za soboto: nobene bistvene spremembe.

## OBVESTILO

10. februarja ob 9. uri zjutraj bo v Grandiskanski dvorani II. kongres študentske mladine Slovenije, ki bo pregled in manifestacija vseh pozitivnih in naprednih sil na naši univerzi. Če tovariši in tovarišice pozivamo, da se tega kongresa polnoštevilno udeležimo.

Iniciativni glavni odbor študentske mladine Slovenije.

## PREVOZ POTNIKOV K PREŠERNOVI PROSLAVI V VRBO

se danes vrši takole:

za udeležence iz Ljubljane vozi posebni vlak z odhodom iz Ljubljane ob 11 in prihodom v Lesce-Bled ob 12.44;

za udeležence z vmesnih postaj vozi se posebni vlak z odhodom ob 11.30 in prihodom v Lesce-Bled ob 13.30;

za udeležence iz Kranja odhaja vlak s postaje Kranj ob 12.26 in pride v Lesce-Bled ob 13.13;

za udeležence z bohinjске proge odhaja posebni vlak iz Bistrice Bohinj ob 11.40 in pride v Žirovnico ob 13.21;

za udeležence iz Gornje savske doline odhaja vlak iz Rateče-Planice ob 11.30 in pride v Žirovnico ob 13.21.

## Za povratek pa vozijo:

za udeležence s postaj od Žabnice do Ljubljane pos. vlak z odh. iz postaje Lesce-Bled ob 18.10 in prihodom v Ljubljano ob 20;

za udeležence s postaj od Radovljane do Kranja posebni vlak z odhodom iz postaje Lesce-Bled ob 18.30 in prihodom v Kranj ob 19.09;

za udeležence iz Bohinjске in Gornje savske doline odhaja vlak iz postaje Žirovnica ob 18 in pride v Bistrice Boh. jez. ob 19.40, v Rateče-Planico pa ob 19.50.

## NARODNO GLEDALIŠČE

### Drama

Petek, 8. febr. ob 15. uri: Goldoni: Rupal: Primorske zdrave. Izven. Ob 20. uri: Cankar: Za narodov blagor. Izven.

Sobota, 9. febr. ob 19.30: Goldoni: Rupal: Primorske zdrave. Zaključena predstava za ZMS.

Nedelja, 10. febr. ob 15. uri: P. Gollia: Triglavska bajka. Izven. — Ob 20. uri: Cankar: Za narodov blagor. Predstava za udeležence kongresa ljudske študentske mladine.

»Za narodov blagor« za udeležence kongresa ljudske študentske mladine. V nedeljo 10. t. m. bo uprizorila Drama klasično Cankarjevo komedijo »Za narodov blagor« za udeležence kongresa ljudske študentske mladine. Ivan Cankar motri v tem delu s kritičnim očesom naše politične razmere pred 45 leti in nam prikazuje ostro risane značaje iz taborov tako imenovanih vodilnih krogov. V žurnalistu Ščuki pa je prikazal zgled uporniškega duha zoper gnolobo naših takratnih političnih razmer, in njegove besede, ki jih govori dr. Grozdin in njegovi družini, so danes še prav tako žive in veljavne. — Ob 15. uri pa do Drama uprizorila pravljico igro Pavla Golje »Triglavska bajka«, ki je dosegla pri sleherni uprizoritvi izredno lep uspeh. Ta predstava bo izven abonmaja.

### Opera

Petek, 8. febr. ob 15. uri: A. Borodjin: Knez Igor. Izven.  
Sobota, 9. febr. ob 19.30: A. Dvořák: Slovenski plesi. Baletni večer. Izven.

Nedelja, 10. febr. ob 19.30: Travlata. Izven.  
V okviru Prešernovega tedna bo v petek ob 15. uri uprizorila Opera Borodinovo opero »Knez Igor«, v štirih dejanjih s prologom (5 slikah). Napisal A. P. Borodin; prevedel: N. Stritof. Osebe: Igor Sviatoslav, severski knez — V. Janko, Jaroslava, njegova žena v drugem zakonu — V. Heybalova, Vladimir Igorjevič, knezov sin iz prvega zakona — L. Rakovec, Vladimir Jaroslavič, galicki knez, Jaroslavin brat — Anžlovar, Končak, polovski han — A. Orel, Končakova, hčerka hana Končaka — B. Stritarjeva, Ovlur, polovski krščenec — M. Brajnik, Skula — L. Korošec, Jeroška — S. Banovec, Jaroslavin dojlja — N. Španova, Polovski dedke — Š. Neratova. Solo pešeta: S. Japljeva in D. Pogačar. Dirigent: dr. D. Švara. Režiser in koreograf: P. Golovin, asistent: F. Jamnik. Scena: ing. E. Franz. Vodja zbor: J. Hanc. Načrti kostumov: D. Kačerjeva.

V soboto ob 19.30 bo v Operi: A. Dvořák: Slovenski plesi, baletni večer, izven abonmaja. Kot zadnja prireditev v okviru Prešernovega tedna.

## Mariborsko gledališče

Petek, 8. februarja: Zaprt. Člani Narodnega gledališča sodelujejo na prireditvah Prešernove proslave po mestnih četrtih.

Sobota, 9. februarja ob 20: v gledališču: Dickens: Cvrtček ob ognjišču. Predstava za Sindikate. — Ob 20: gostovanje na Studencilih v Domu kulture: Nušič: Sumljiva oseba. Ljudska predstava. Znižane cene. Nedelja, 10. febr. ob 15: Smetana: Prodana nevesta. Gostuje član ljubljanske Opere Lado Korošec. Znižane cene. Izven. — Ob 20: Nušič: Sumljiva oseba. Znižane cene. Izven.

## Slovensko ljudsko gledališče Jesenice

Sobota, 9. febr. ob 19.30: Bor: Raztrganci. Premiera. Nedelja, 10. febr. ob 15. uri: Škvarčin: Izpit za življenje. — Ob 19.30: Bor: Raztrganci.

Sreda, 13. febr. ob 19.30: Škvarčin: Izpit za življenje. Sobota, 16. febr. ob 19.30: Gollia: Princiska in pastirček. Premiera.

## Mestno gledališče Kranj

Petek, 8. februarja ob 20: Prešernova proslava v Narodnem domu, ki jo priredi KMS s sodelovanjem JA, mestnega gledališča in ZMS.

Sobota, 9. februarja ob 20: Trije vaški svetniki. Nedelja, 10. februarja ob 16: Trije vaški svetniki.

## SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE MESTNI DOM

Sobota, 9. febr. ob 20.15: »Tugomer.« Otvoritvena predstava. Nedelja, 10. febr. ob 20.15: »Tugomer.« Prva repriza.

Sentjakobsko gledališče, katerega oder je umičil okupator, bodo ponovno odprli ob zaključku Prešernovega tedna v soboto 9. t. m. ob 20.15 s slavnostno predstavo Jurčič-Lavstivkove tragedije »Tugomer«. Dejanje se vrši v slovenskem mestu Braniboru za bojev polabskih Slovencev s frankovskimi Nemci leta 940 po Kristu. Naslovni vloga igra Battellino, v ostalih vlogah nastopijo: Bučarjeva, Grgurevičeva, Murkova, Petrovič-Vršerjeva, Brihta, Gnidovec, Jeršin, Koman, Košak, Lavrih, Lombard, Markič, Moser, Urbič in drugi.

Režijo vodi Miran Petrovič. V nedeljo 10. t. m. ob 20.15 se igra ponovi. Predprodaja vstopnic od petka dalje v poslovalnici Putnika v hotelu Slonu, v nedeljo pa v Mestnem domu od 10. do 12. in 15. do 17. ure ter eno uro pred začetkom.

## KINEMATOGRAFI

Danes na Prešernov praznik je po vseh državnih kinematografih, ki prikazujejo sovjetske filme, za vse predstave enotno znižana cena 5 din.

Kino Union: Ameriški film »Soba 309«, tednik. Ob 15., 17., 19. in 21. uri.

Kino Matica: Sovjetski film »Zoja Kosmodemjanska«, tednik. Ob 15., 17., 19. in 21. uri.

Kino Sloga: Španski film »Španska krič«, tednik. Ob 15., 17., 19. in 21. uri.

Kino Kodeljevo: Francoski film »Decembrska noč«, tednik. Ob 14.30, 16.30, 18.30. uri. Večerna predstava odpade zaradi Prešernove proslave.

## Državni kinematografi

Spored 8., 9. in 10. t. m. Bled: Finski film »Potepuhov valček«, tednik.

Domžale: Angleški film »Njih dve«, tednik.

Dravograd: Sovjetski film »Dvoboje«, tednik.

Grosuplje: Ameriški film »Pod zastavo svobode«, tednik.

Guštanj: Sovjetski film »Bogdan Hmeljnicki«, tednik.

Ig: Ameriški film »Oče in otroci«, tednik.

Kamnik: Sovjetski film »En dan vojne«, tednik.

Laško: Angleški film »Signal iz Alžira«, tednik.

Ljutomer: Francoski film »Burja nad Parizom«, tednik.

Maribor, Esplanade: Sovjetski film »Salavat Julajev«, tednik.

Novo mesto: Ameriški film »Deževje prihaja«, tednik.

Ormož: Francoski film »Ko sonce zahaja«, tednik.

Ptuj: Titov dom: Francoski film »Clovek iz bara Edena«, tednik.

Radeče: Sovjetski film »Deklici se mudi na sestanke«, tednik.

Rajhenburg: Sovjetski film »Sekretar rajonskega komiteta«, tednik.

Rogaška Slatina: Sovjetski film »Neulovljivi Jan«, tednik.

Ruše: Češki film »Turbina«, tednik.

Strnišče: Francoski film »Junaki jutrišnjega dne«, tednik.

Slovenjgradec: Sovjetski film »Berlinc«, tednik.

Škofja Loka: Ameriški film »Pesem mladosti«, tednik.

Sočanje: Ameriški film »Mladost let«, tednik.

St. Jernej: Italijanski film »Preko ljubljane«, tednik.

Trbovlje: Ameriški film »Zgodilo se je nekoga dne«, tednik.

Večvče: Ameriški film »Trije muške. tirkje«, tednik.

Vrhnika: Sovjetski film »Branila je domovino«, tednik.

Zalec: Francoski film »Med štirimi stenami«, tednik.

### Cenik objav v redakcijskem delu:

- Zasebne vesti:**
  - Poročna naznanila, zahvale, preklici, poslano, svarila, častitke, poizvedovanja o izgubljenih in najdenih predmetih, ter naznanila o mašah zadržanih,
    - ob delavnikih . . . . . beseda din 3.—
    - ob nedeljah in praznikih . . . . . beseda din 6.—
    - najmanjši znesek ob delavnikih . . . . . din 30.—
    - ob nedeljah in praznikih . . . . . din 60.—
- Objave pridobitnikov:**
  - objave trgovcev, obrtnikov, podjetij manjšega gospodarskega značaja, gostilničarjev ter reklamne notice pridobitnega značaja:
    - ob delavnikih . . . . . beseda din 5.—
    - ob nedeljah in praznikih . . . . . beseda din 10.—
    - najmanjši znesek ob delavnikih . . . . . din 70.—
    - ob nedeljah in praznikih . . . . . din 140.—
- Objave veleposlojarskih podjetij:**
  - objave bank, veleindustrijskih podjetij, denarnih zavodov, zavarovalnic itd.
    - ob delavnikih . . . . . beseda din 7.—
    - ob nedeljah in praznikih . . . . . beseda din 14.—
    - najmanjši znesek ob delavnikih . . . . . din 100.—
    - ob nedeljah in praznikih . . . . . din 200.—
- Objave učnih zavodov:**
  - objave zasebnih šol in zavodov, trgovskih tečajev in institutov za pouk jezikov, glasbenih šol itd., ki poučujejo proti plačilu zneska, nagrade . . . . . beseda din 2.—
  - Kratke objave državnih šol in zavodov se probčujejo brezplačno.
- Objave za prireditve:**
  - objave in notice poklicnih plesnih mojstrov, beseda din 7.—
  - najmanjši znesek . . . . . din 50.—
- Društvene prireditve:**
  - za objave, ki spadajo v delokrog društvenih tajništvev, pozivi odbornikov ali članov za sestanke, seje, občne zbornice, pogrebe itd. . . . . beseda din 1.—
  - objave za prireditve, izlete, itd. . . . . beseda din 3.—
  - najmanjši znesek . . . . . din 30.—
  - reklamne notice za kulturne prireditve, za katere se plača vstopnina, ki pa niso zvezane z drugo zabavo in reklamne notice za poučne izlete . . . . . beseda din 1.—
  - najmanjši znesek . . . . . din 20.—
  - reklamne notice za zabavne prireditve — ples, mitingi, plesne šole krožkov in društev itd., ki so zvezane z dohodki . . . . . beseda din 7.—
  - najmanjši znesek . . . . . din 50.—

Vse pristojbine za notice je treba plačati pri predaji naročila, oziroma jih pošljite v pisnu obnemo z naročilom.  
Vsa naročila sprejema izključno  
**OGLASNI ODDELEK »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«,**  
Ljubljana, Selenburgova ulica 3.

## III. ZVEZEK RUSKEGA TEČAJA

Je izšel. Vsi naročniki izven Ljubljane, ki so že plačali naročnino, ga bodo prejeli te dni po pošti.  
Zamudnike prosimo, da naročnino za prvi in drugi obrok poravnajo takoj, da ga moremo tudi njim poslati. Ljubljanski naročniki pa ga lahko dvignejo osebno v upravi »Slov. poročevalca«.

**Kupujemo**  
rabljene  
**gramofonske plošče**  
Trgovina glasbil  
Maribor, Gosposka ulica 9.

**Javna zahvala**  
Iskreno se zahvaljujem tov. primariju dr. **VENCESLAVU ARKU** za spretno in srečno uspešno težko operacijo. Zahvaljujem se tudi tov. asistentu dr. Čebohinu in č. sestram v sanatoriju »Štajnerjev dom« za vso izkazano pomoč in skrb.  
Ljubljana, 8. februarja 1946.  
**KRAMARIČ ŠTEFAN**

**INSERENTE opozarjamo**  
da sprejema oglasni oddelek  
**male tglase do pol 12. dopoldne,**  
razne objave, notice in večje inserate do 12.  
**nujne osmrtnice pa do 17. ure**  
za katere žele, da bodo še isti dan objavljeni.  
Vse one, ki želijo oglaševati v **NEDELJSKI ŠTEVILKI**, prosimo, da prinesejo oglase že med tednom.  
**Ob sobotah so uradne ure za stranke do 12.**  
Oglasni oddelek »Slovenskega poročevalca«, Selenburgova 3.

Naznanjamo vsem sorodnikom in znancem tužno vest, da nas je nenadoma zapustil naš ljubi mož in oče  
**JANEZ BOLČINA**  
ZELEZNICAR V POKOJU  
Pogreb nepozabnega bo v soboto 9. februarja ob 4. popoldne iz hiše žalosti, Vižmarje št. 118, na farno pokopališče v St. Vidu.  
Zalujoča žena **AMALIJA**, hčerka **ALBINA**, ter ostalo sorodstvo

Nenadoma me je po komaj dvomesečnem zakonskem življenju zapustil moj nad vse ljubljeni mož  
**JOŽE ROLIH - CIRIL**  
NAMESTNIK KOMANDANTA NARODNE MILICE ZA MESTO CELJE  
Pogreb dragega pokojnika se je vršil 7. t. m. ob 3. popoldne izpred vojašnice Narodne milice, Zeleni travnik, na mestno pokopališče v Celju.  
Celje—Velenje, St. Jernej na Dol., 7. februarja 1946.  
Zalujoča žena **MILENA** in ostalo sorodstvo

## Mali oglasi

**JAVNA BORZA DELA**  
**LJUBLJANA — DELAVSKI DOM**  
Ima na razpolago sledeča prosta mesta:  
Pri obnovi naše živinoreje so nam nujno potrebni 3 hlapi, ki imajo veselje do kmečkega dela in živali.  
Naši obrtniki potrebujejo za ključavničarska dela sledeče delovne moči: 1 samostojnega orodjarja, 2 avtomehanika, 1 stavbnega ključavničarja.  
Za napravo opreme in lesnih izdelkov potrebujemo 1 pohištvenega mizarja in sodarja.

**Službo iščejo**  
**IMAM GOSTILNIŠKO PRAVIKO** in nekaj kavejke. Za takoj iščem kakršno koli primerno mesto. Botte, Trnova-Gomilsko, 2840-1.  
**SIVILJSKA POMOČNICA**, začelnica, išče službo. Naslov v Javni borzi dela. 2812-1.  
**TEHNOLOG-KEMIK** s prakso v analitiški industriji in fizikalni kemiji išče službo. Sprejel bi tudi mesto laboranta. Ponudbe na javno borzo dela pod »Strokovnjak«. 2876-1.

**Službo dobe**  
**BRIVSKEGA POMOČNIKA** sprejemamo. Ponudbe pod »Dobro in počestno« na javno borzo dela v Ljubljani. 2371-2.  
**ZAKONKA HIŠNIKA**, večča vrtnih del, sprejemam. Naslov v Javni borzi dela. 2897-2.  
**GOSPODINSKO POMOČNICO**, samostojno, sprejemam takoj. Naslov v Javni borzi dela. 2890-2.  
**IŠČEM STAREJŠO TOVARIŠKO** k otroškemu samu za čaj dan. Naslov v Javni borzi dela. 2861-2.

**Vajenci**  
**ELEKTRIČNI INSTALATERSKI VAJENEC** s 14 mesečno učno dobo, je zaradi prostovoljne vojaške službe učenje prekinitil, sedaj želi v enako nadaljnje učenje. Naslov v Javni borzi dela pod »17letna moč«. 2768-3.

**Zasluzek**  
**POUČEVANJE VSE PREDMETE** gimnazije in trgovske akademije. Ponudbe pod »Zajamčen uspeh«. 2831-4.  
**IZVRŠIM VSA VETNA DELA**, tehnično uredim nov, nedograjen vrt. Ponudbe pod »Poceni« na ogl. odd. »Slovenskega poročevalca«. 2894-5.  
**UČITELJICA** z državnim izpitom iz angleščine išče učence. Informacije dnevno od 16.—18. Lonsarska steza 2. 2848-4.

**Prodajam**  
**NEKOLIKO KILOGRAMOV SPREDENE VOLNE**, sive, prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 2765-5.  
**KEMIKI**: Hollemanna, Treadwella, Herza prodam. Naslov v ogl. odd. »Slovenskega poročevalca«. 2815-5.  
**PISALNO MIZO** in mizico za pisalni stroj prodam. Mizarstvo, Komenskega ulica št. 24. 2814-5.  
**MODERNO JEDILNICO** iz kavkaškega oreha prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 2811-5.  
**SPALNICA IZ MEHKEGA LESA** ugodno naprodaj. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 2894-5.  
**MLIN, ELEKTRIČNI**, z motorjem 3 ks., za mletje kosti, hart, drog in drugih stvari, ugodno prodamo. Rudolf Zorč, Ljubljana, Gledališka 12. 2807-5.  
**PISALNI STROJ** »Adler« prodam. Ogljed iz prijazenosti v trgovini »Pri Soucu«, Pogačarjev trg. 2806-5.  
**GLOBOK VOZICEK** prodam za 2800 din. Zobjak 14. 2826-5.  
**KUHINJSKO OPRAVO**, dobro ohranjeno, prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 2827-5.  
**MODERNO KUHINJSKO OMARO** in sedem gostilniških miz 100x60, vse novo, prodam. Ločnikarjeva ulica št. 3. Vič. 2821-5.

**SPORTNI VOZICEK** prodaj Ivančič, Mengingerjeva 29. 2824-5.  
**OTROŠKI VOZICEK**, globok, skoraj nov, prodam. Hrušjevska 17, pritičje. 2819-5.  
**ZA OTROŠKO POSTELJO** prodamo dve večji persenijski in žimnico. Polzeve se: Gajeva 10/II., desno. 2817-5.  
**KLAVIRSKO HARMONIKO** na 24 basov prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 2842-5.  
**KLAVIRSKO HARMONIKO**, skoraj novo, s 120 basov, nemške znamke, damski format, s kovčgom, prodam. Ogljed: Gosposvetska, cesta. Kolozeje, vrata 15. Obid. 2836-5.  
**RADIOAPARAT**, 4cevni Roland-Brand (mali), malo rabljen, ugodno prodam. Vprašati: Prečna 8/I., zgornji zvonec, od 12.—14. ure. 2830-5.  
**SPORTNE ČEVLJE** št. 39, nizke črne, visoke rjave, prodam. Poljskanska cesta št. 18/II. 2829-5.  
**NEKAJ MOŠKE OBLEKE** prodam. Predjanska 25/I. 2853-5.  
**DOBER RADIOAPARAT** prodam. B. V. Krizevniška 6/I. 2851-5.  
**BENCINSKI MOTOR**, 5-6 ks., kompletne cirkular za žaganje drv za ugodno ceno prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 2845-5.  
**NOV RADIO** »Philips«, z jeklenkami in 4 valovnimi dolžinami, prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 2887-5.  
**CANKAR**, kompletne, vezan v platno, napredaj. Ponudbe z navedbo cene na ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 2885-5.  
**OTROŠKO PLATNO**, nepremočljivo, nekoliko kosov, prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 2884-5.  
**RADIO** 4cevni, Cesta na Rožnik št. 43. 2891-5.  
**IMPREGNIRANO GUMO** za ženski dežni plašč, drap barve, prodam. Ogljed od 4.—6. Naslov v ogl. oddelku »Slovenskega poročevalca«. 2891-5.  
**PISARNIŠKI PISALNI STROJ** »Adler«, zelo dobrem stanju, zamenjam za prenosljivi stroj ali prodam. Zupan, Sv. Petre, cesta 6, pritičje. 2865-5.  
**ZENSKÉ RJAVE SPORTNE ČEVLJE** št. 39 prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 2863-5.  
**KRMILNO PISO**, 1000 kg, prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 2860-5.  
**SNEŽKE** št. 26, skoraj nove, prodam. Pišot, Stari trg I/III. 2859-5.  
**RADIO**, prvotrsne znamke, 4cevni, tri valovne dolžine, odličen glas, poceni prodam. Vodnikova cesta 1, pri stari cerkvi. 2856-5.  
**STAR ŠIVALNI STROJ**, dobro ohranjen, prodam. Naslov: Zagor, Primsko-Kranj. 2896-5.  
**3 KOVČEGE ZA HARMONIKO** 80 basov, 48 basov, 24 basov. Boschov magnet in notranji plašč za avto 6,5x17 prodam. Gosposka 6, Zidar. 2895-5.  
**OPREMA ZA LOKAL**, primerna za moštisko, šiviljo ali krojača naprodaj. Prodaj sloj v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 2893-5.  
**TEHNIČNO »BERKEL«**, nosilnost 20 kg prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 2880-5.  
**ŠIVALNI STROJ »SINGER«** z dolgim čolničkom prodam. Pred Škofijo 19. Polzeve se pri hišnici. 2879-5.  
**RADIO**, super, dobro ohranjen, prodam. Mokronoška 2, Zelena jama. 2878-5.

**KDO IZMED TOVARIŠEV ALI TOVARIŠIC** bi vedel kaj povedati o Antonu Bašiču (Ante), roj. 26. marca 1921 v Ljubljani, Bimorska. Bil je borec IV. čete IV. bataljona III. prekomorske brigade, 26. divizije. Spročila na naslov: Maher, Verstovškova ulica številka 7 a. Ljubljana. 2872-5.

**Kupim**  
**VSAKO DOBRO SLOVENSKO IN TUJO KNJIGO**, kupim. Prodaj Janez Dožan, Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 6, 57-44-24. S. P. 6. 2876-5.  
**KOMPLETNO ZBRKO** ali posamezne partitije znanih skladov. Ponudbe na ogl. oddelku »Slovenskega poročevalca« pod »Ogl. svet«. S. P. 12-6.  
**MOTOR »SAX«** 98 ali 125 kubičkov iščem. Martin Roš, Vodovodna cesta 55. 2788-6.  
**STROJ ZA PREDELAVO ZIME**, ročni ali električni, že rabljen, kupim. Simon Starč, Zasp 74, Bled. 2754-6.  
**PISALNI STROJ**, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe je naslovil na Nabaturo, Linjsko trgovino, Cirkovce pri Pragerskem. 2737-6.  
**ANORGANSKO KEMILJO**, Oopenheimer, Holleman, Leyernt-Matula ali podobno, kupim. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poročevalca« pod »Kemija«. 2835-6.

**FILMSKO PODJETJE FLRJ — DIREKCIJA ZA SLOVENIJO**  
**V kinu MATICA**  
predvajamo enega izmed najboljših sovjetskih filmov  
**Zoja Kosmodemjanska**  
o 18-letni komsomolki, narodnem heroju SZ.  
ZGODBA JE POSNETA PO RESNICNIH DOGODKIH.  
★  
Danes na Prešernov praznik predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri in sicer po enotni vstopnini Din 5.—

**KUPUJEM IN NAJBOLEJE PLAČAM**: vsakršno rabljene pisalne, računske, št. valne in plotilne stroje (tudi okvarjene), razne stroje iz vseh panog obrti, vsakršno orodje, motorje, diname, agregate, kompresorje, elektrotehnične, medicinske, merilne instrumente radij, foto- in kinoaparate, projektorje, glasbila in druge predmete. Po več ponudbah iz istega kraja pridem osebno. »Starina« Novakovič, Zagreb, Vlačiča št. 101, telefon 24589. 2850-6.  
V **KOMISIJSKO** prodajo sprejemamo fotoaparate, daljnogledne kristal in drugo luksuzno blago. Foto-parfumerija Venus, palača Bata. 2849-6.  
**MOŠKO KOLO**, štrapanco, kuptim. Müller, Einspielerjeva 23, Ljubljana. 2825-6.  
**KLAVIRSKO HARMONIKO**, v dobrem stanju, od 32—48 basov, kupim. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poročevalca« pod »Klavirsko«. 2843-6.  
**GOJZARJE** št. 41 ali 42 nove ali dobro ohranjene, kupim. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 2855-6.  
**ELEKTROMOTOR** 1 ks., 220 voltov, istosmerni tok, 1700 obratov, kupim. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poročevalca« pod »Elektromotor«. 2847-6.  
**GOJZARJE**, dobro ohranjene, nepremočljive, štev. 32, kupim. Prosim, privedite jih na dom od 11.—15. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 2886-6.  
**MLATILNI STROJ**, rabljen, ki dela poravnano slamo, kupim. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 2889-6.  
**LEP SERVIS** za 6 oseh kupim. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 2862-6.  
**DOBRO OHRANJENO GOJZARJE** iz krom. usnja št. 42, kupim. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca« pod »Gojzarje«. 2900-6.  
**MOTORNO KOLO**, vzorno ohranjeno, tudi s prikolico, kupim. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poročevalca« pod značko »Kvaliteta«. 2894-6.

**Zamenjam**  
ZA **FINEJŠE MOŠKO BLAGO** zamenjam 3 m lepih bukovih drv v Ljubljani. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 2702-7.  
**DOBRO OHRANJENO ZENSKO KOLO** zamenjam za štedilnik, Lonsarska steza št. 10. 2781-7.  
**FOTOAPARAT SUPER ROBOT** zamenjam za Robot Standard. Ponudbe na ogl. oddelku »Slov. poročevalca« pod značko »Fotoaparati«. 2897-7.  
**SNEŽKE**, nove, št. 40, za visoko peto zamenjam za dobro ohranjeno žimnico. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 2823-7.  
**PISALNI STROJ**, malo rabljen, zamenjam za 4 ali večcevni radioaparati, Zrinjskega cesta 5, pritičje, desno, 2834-7.  
**SKORAJ NOV TRENČ** s kompletno podlogo zamenjam za dobro ohranjeno moško kolo ali radioaparati. Predvojeva, 20, Mole. 2838-7.  
**GNJ** zamenjam za mrvo. Alojz Babnik, Smartnaska c. 130, Nove Jare. 2847-7.

**Posest**  
**KUPIM PARCELO** hišo, tudi delno porušeno ob državni cesti na Jesenicah. Ponudbe pod »Posest«, podr. »Slov. poročevalca«. 2839-8.  
**HIŠO Z GOSTILNO** ali manjšo trgovino, kupim ali zamenjam v najem, event. zamenjam tudi prežiškarja. Ponudbe na naslov: Josipina Seuer, Rajhenburg št. 31. 2837-8.

**Razo**  
**JEDILNICO ALI KMEČKO SOBO** vzajem brezplačno v šrambo. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 2820-9.  
**GOSPODINSKA POMOČNICA** želi dati svojega 2 in pol leta starega sinčka v rejo proti plačilu 700 din mesečno in svojo posteljo s periom samo ljubiteljski otrok. Ponudbe prosim na ogl. oddelku »Slovenskega poročevalca« pod značko »Hvaležna mati«. 2858-14.  
**KOT DRUŽABNIK** pristopim k manjšemu lesnemu podjetju ali mizarji, kateri ima razne stroje. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 2841-14.  
**OSEBNE DOKUMENTE** sem izgubila 1. februarja od Borovnice do Vrhnike in prosim najditelja, da mi jih vrne proti nagradi. Iva Mrežar, Ljubljana, Cesta na Loko št. 2. 2832-14.  
**PROSIM POSTENEGA NAJDIJTELJA**, da mi vrle osebno izkaznico in krušne karte na ime Franciška Fabjan, Jenkova 20, izgubljeno 6. februarja v Prešernovi ulici do Mayerja. 2832-14.

**OPAZORILO!**  
Vse, ki se pisмено obračajo na nas s prošnjo, naj jim sporočimo **NASLOVE MALIH OGLASOV** prosimo, da priložijo **znamko 4.— din za odgovor**. Obveščamo vse, da bo vsak odgovor izlozen, ako znakma ne bo priložena.  
**OGLASNI ODDELEK SLOV. POROČEVALCA, SELENBURGOVA UL. 3**

Umril nam je oče, stari oče in stric  
**Ivan Erbežnik**  
zasebnik  
Pogreb dragega pokojnika bo v soboto ob 16. uri z Zal, kapelica sv. Petra k Sv. Križu.  
Zalujoči sin **MIHA** z družino in ostalo sorodstvo

Zasnula je svoj večni sen naša mama  
**Helena Kolman, roj. Pogačar,**  
dne 2. febr. v starosti 74 let. Pogreb je bil v torek ob 9. Maša zadušnica se bo brala v ponedeljek, dne 11. t. m. Bled, Ljubljana, Zasp, Radovljica.  
Zalujoči: France, Polde, Lojze, Viktor, sinovi; Marija por. Horvat in Ivanka, hčeri; Just in Malči sinah; Martin Horvat, zet, vnuki in vnučkinje ter ostalo sorodstvo.

Moj ljubljeni mož, očka in sin, tov.  
**GIRANDON ANTON**  
BIVŠI ČLAN NARODNE MILICE  
je po dolgi zavrtni boleznini preminul dne 7. t. m. ob 12. uri na Tyrševi cesti 166.  
Pogreb bo v soboto 9. t. m. ob 17. uri iz hiše žalosti na domače pokopališče k Sv. Juriju v Stožicah.  
Ljubljana, Dunaj, Zagreb, Bela cerkev, Tržič, Jesenice in Celje.  
Zalujoča žena **MAGDA**; **MILICA**, hčerka; **ZVONKO** in **JOSKO**, sinova; mati **PAVLA** in ostalo sorodstvo

V nelzmeri žalosti naznanjamo vsem sorodnikom in znancem tužno vest, da nas je za vedno zapustil naš predobri, skrbni in nenadomestljivi soprog, oče, brat, tast in stari oče  
**ŠTEFAN BELOGLAVEC**  
VISJI ZELEZNISKI URADNIK V POKOJU  
v sredo 6. februarja 1946. po dolgi, mučni boleznini v 75. letu starosti, previden s tolažili sv. vere.  
Pogreb dragega pokojnika bo v petek 8. februarja ob 1/2 16. na pobrsko pokopališče.  
Maša zadušnica se bo brala v soboto 9. februarja ob 7. zjutraj v magdalenski cerkvi.  
Maribor 7. februarja 1946.  
Zalujoča soproga **MATILDA**, otroci, in ostalo sorodstvo

V 74. letu življenja in 48. letu mašništva je danes, dobro pripravljen na sodbo božjo, umrl pri sorodnikih na Suhu 26, gospod duhovni svetnik  
**JOŽEF HARTMAN**  
ŽUPNIK V KRIŽAH PRI TRŽIČU  
Vse življenje je vedno in povsod delal za Boga in narod. Priporočamo ga v pobožno molitev.  
Pogreb pokojnega gospoda bo v soboto 9. februarja 1946 ob pol 9. iz hiše žalosti, Suha 26, na farno pokopališče v Škofji Loki.  
Suha pri Škofji Loki, 6. februarja 1946.  
Zalujoči: **JAKOB, FRANC, KATARINA** in **MARIJA**, brata in sestri, ter ostalo sorodstvo